

30877

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 3.

జెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 23 వ తేది గురువారము

No 197

సంపుటము. 3

న శ నా మ సం వ త్స ర కా ర్తీ క మా స బ హు శ త్రయోదశి ౧3.

సంచిక ౧౯౭

సుపీరియర్ లీవర్ జ్యూయల్స్ వాచ్.

గొలుసుతోనూ ధర రు 3-0-0. పోస్టేజి 0-4-0

దీనికి 5 సంవత్సరముల గ్యారంటీగలదు.

ఈగడియారము డయిలమీద మా కంపెనీ పేరు ఎఱిగినిరాతో ముద్రింపబడి యుండును. ఇదిమామట కందమై తలచినమును, డెప్యూ ప్రూఫ్ అను గ్లాసు దోమను గలిగి మొరటుపనులకు తగియుండును. పెట్టెమూతలోభాగమున గ్యారంటీఫీట్ అతికించి యుండును. సీమనుండి మా కై తయారుచేయబడినది. కాన నెవరి యొద్దను జెక్కదు. ఒక్కొక్కరును తీయదురను తలంపుతో తక్కువ ధర నుంచిమి. చాలకాలము పనిచేయునట్టి, స్వల్ప ధరగల గడియార మిది యొకటియే యని యనుభవమున తెలియును. ఇదివర కనేక గడియారములు ఖర్చయి యోగ్యతా పుత్రిముల నందియున్నది. ఒకటి తెప్పించి చూడుడు. మా పట్టణమున ననేకులుకొని సంతసించినన, వేరుమాటలేదుకు! సుపీరియర్ వాచ్ కంపెనీ, పోస్టుబాక్సు నెం 167, మద్రాస్.

సంగీత ప్రదాయని

వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అత్యప్రసిద్ధి జెందిన దాక్షిణాత్య గా విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృత. వరదాచార్యులు, కె. విక్రమివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, వర్ణములు, త్యాగ్యాగారి కృతులు, పట్నం నుబ్రహ్మజ్యోతిగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు సుమారు 140 పురు బహులును స్వర, సాహిత్యతాళ, కాలము లకుగురుతు లేర్పరచిఅందరికి సులభముగ గ్రాహ్యమగునట్లు వ్రాయబడియున్నవి. హాస్యనియము, వీణ ఈ ఉభయవాదములకు పటములును, వీటిగుణములును, వీటి నుపయోగించు విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. పేజీలకొన 16 పుటలు వైజు. 500 పుటలు. దశశర శ్లోకుకాగితముతో ముదితము కాల్తో బయిండు బంగారు గిలులు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

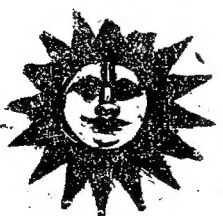
మెసర్సు హో అండు కంపెనీ,

546

(సింటర్స్, మద్రాసు)

కుంకుమ పువ్వు

హో
హో
హో
హో

హో
హో
హో
హో

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు మువ్వదొరకును, కొనువారు సూర్యమార్కున గమనింపుడు. కరస్పాడ్ జెన్ను మొదలగునో

ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

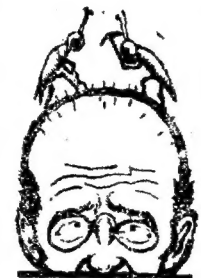
ఎస్. నారాయణ అండు కంపెనీ, (53) 21. హమ్మింగ్విధి, బొంబాయి.

చిన్న పురుగులు

124

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట, పుర్రెపై జల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన గలుగును.

Don't
Let 'em
Dig

పాతకులాహ! ఈ పురుగువలె రేయింబవర్ష, విధి విరాచములేక మీరు పనిచేసినచో మీ మీగ్నహములలోని నేల కొట్టెల్ల బంగారుతో నింపబడియుండును.

తీరికలేక పనిజేయుచుండు ఈచుండు పురుగునకు, అతివ్యాధి కలిగి పేగొండిన తెనెటిగ సమాకారిగా నుండవలెనగుట.

చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరోధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక ఉపేక్షించిన అచిరకాలముననే బట్టతల వారితో సహాధ్యాయి గావలసివచ్చును.

కావున నిట్టి పరమశక్తివును

“కామినియా నూనె”

సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును బోగొట్టును. వెండ్రుకలను చాలనివ్వదు. పుర్రెచుండును బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిమళ గుండ్రద్రవ్యము.

ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోసమున పడకుడు.

వెల బుట్టి 1-కి రు. 1-0-0 ని. పి. రు. 0-4-0
,, 3-కి రు. 2-10-0 ని. పి. రు. 0-7-0

ఉచితము.

ఈ నుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, ఇంజనీరింగ్ పంపుకొనువారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు గరిహివునంద మానె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.

సోలు ఏజెంట్లు:—

ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండుకెమికల్ కంపెనీ,

నెం 155, జుమ్మామసీదుపేర్, బొంబాయి.

గ్యాలీన్ మోటారు సాధనాల

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని బాగుచేయ గలుగుటకును తిరిగియదు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎల్లు నడుమనో యేయేభాగములు యేయేపనులచేయునో అవి చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయంకిముల నెల్ల అభ్యాసపూర్వకముగా ఈపాఠశాలలో, యూరోపియన్ దొరవల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారిపరీక్షనుంచి లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీసు 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసెంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభ మగును. క్లాసులో చేగదలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వ తేదీన గాని అంతకు ముందుగాని దిరభాస్తులు చేసికొనవలయును పాఠశాల విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావొసంగ బడును. ఈ క్రింద నుదహరించువారికి వ్రాసికొనుడు.

(41) గ్యాలీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

Galley & Co., 149, Broadway Madras.

ఉమ్మడి రామయ్య కెట్టి, గురుసామి కెట్టి కంపెనీ.

షరాపు వర్తకులు, మద్రాసు.

విశంతిలాసము: “ఉమ్మడిమూర్” మద్రాసు.

ఈపటములో కను పరచినట్టి అనేక విధములైన గాజులు నమ్మకముగా నవరను బంగారుతో తయారుచేయబడి యున్నవి. వలయు వారు ఈపటములో యుండు నెంబరును వ్రాసిన మూరి విషయములు తెలియ పరస్తున్నాము. ఇంకా మానగ్ల బంగారు గుల్లతోడాలు, గట్టితోడాలు, గట్టికలు ఉంగరములు, రాళ్ల వుంగరములు, డాలర్లు, గడియారపు గొలుసులు, కాసుల పేర్లు, వెండినగలు అనేక విధములైన వెండిపాత్ర సామానులు హాజరున యున్నవి. వాణ్యమైన నగలు పూచీయగ్గుబడును.

598

కల్యాణి - ప్రతితుడు

ఇది పేక్సియ ర్ను ఇంగ్లీషు మహాకవిపాటకము ననుసరించి తేట తెలుగున శ్రీలకును బాలరకును తెలియనట్లు రచింపబడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చతుర్తాములు, మన తెనుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చతుర్తామున రసమును అద్భుతములు. కల్యాణి అ 1. ప్రతితుడు అ 2.

ధైర్యక వచము

మనుజునకు గల పాఠము గుణములలో ధైర్యము ప్రధానము. ధైర్యమనగా ఆపదలయందు మనస్సు చలించకుండుట. మనుజుడు ధరింపదగిన యన్ని కష్టములును ఆశ్రయశ్రమములచే భేదింపదగినవి. ఈధైర్య మునెడి కనకమోయత్రు శత్రుములకు అభేద్యము. ఈధైర్యమును ప్రతిపాదించుటకై “అన్యత్రభీష్మత్ గాంగేయాత్ అన్యత్రైవ మానవతః” అనెడి జితేంద్రియుడైన భీష్మునిముక్తి. చక్రవర్తి నతి సులభతైలిని తెలిపియున్నది. వెల రీ ఆశాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,

285

జీవంతులవారిచేత, మద్రాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము చూసి డబ్బితో ఏహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

తలనొప్పుల మాన్పుచు

వాయువుపోట్ల పోగొట్టును

సార్వపు నొప్పుల భార

దోలును. పోట్లపోగొట్టును

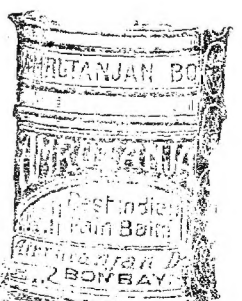
సువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతియింట నుండిదగిచిది.

వనమూలికలచే హిందూ దేశమందు

తయారుచేయబడు మ

అమృతాంజనంపే; బొంబాయి

మద్రాసు

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రవాఙ్మయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రకభాగము వెల రు. 1-2-0 ప్రతులకు 1 ప్రతి యిసాం. గ్రంథ విశేషములకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంస్టిట్యూషన్సులకు ముద్రాధికారములేవని ప్రాచ్యదేశీయ భాషాపండితులచేతను గొనియాడబడినది. ఎస్.వంతులు నెం. 22 రు. ఆచార్యుల వీధి, మద్రాసు.

A New Book on a Highly Patriotic Subject !!!
(IN ENGLISH.)
"A NATIONAL FLAG FOR INDIA"
With 30 coloured illustrations and an introduction by the Hon'ble Rao Bahadur B. N. Sarma, Member of the Imperial Legislative Council in India. Price Re. 1. Copies can be had only from Mr. P. Venkayya, National College, Masulipatam. 601

ఆత్మ జిజ్ఞాసా.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయ చర్చ
చిన్నవైఖరి చక్కనిగ్రంథము వెల రు. 0-8-0
మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిఫి
ములు - బొమ్మలకార్డులు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయించె
దము - క్యాటలాగు కావలెనా. (592)
బి. ఈశ్వరప్ప అండు సన్ను, విశాఖపట్టణము.
కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.
పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, రోజామొదలగు మొ
క్కలు మా వద్ద దొరకును. కావలసినవారికి ధరల పుస్తకము
పంపబడును. మా విలాసము:-
యం. బుభళప్ప అండుబ్రదర్సు,
588 బసవనగుడి, బెంగుళూరు సిటీ.

రంగుల చిత్రపటము

ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0
వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము,
పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు.

Approved by Text Book Committee
కథలపుస్తకములు:- (1) సరస్వతి (2) సులోచన
(3) కాసల్య వెల రు. 0-4-0 దేశభాగ్యమును, ధాతు
పుష్టియు నొసంగు టానికమాత్రము 48 కి రు. 1-0-0.
523 "విద్యానిధి", 81 రామస్వామివీధి, మద్రాసు.
సి. గోపాలనాయకర్, బేసిక్ ఫౌండ్రీ
మద్రాసు లో 40 సంవత్సరములకు వైగా స్థాపించబడి
నది. వీరలు ఇంజనీయర్లు యంత్రములను తయారుచేయు
వారు అయిరక్ పాండ్యు గాన మీకేమి కావలయునని
నను వీరికి తప్పక వ్రాయుడు. 557
అమృతాంజనం డిపోవారి దివ్యాషధములు

ఆదిపచ్చికాన లేక జున్ను

తులం 1 కి రూ. 3-8-0
గోరోజనము తులం ౧కి 2-౦-౦
కస్తూరి తులం 1 కి రూ. 30-0-0
కుంకుమపువ్వు తులం 1-కి 2-0-0
రసభస్మము తులం 1-కి 0-10-0
పచ్చకర్పూరం " ... 2-0-0
పొలామృతము సీసా 1-కి ... 0-12-0
మండుకు నూనె సీసా 1-కి ... 0-6-0
అమృతాంజనం డిపో. } 109, ప్రేరికోట్టు, బొంబాయి
} 7, తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.

వికటభారతి

(౧)

కాలచక్రం గిరుమని ఎంతవడిగా తిరిగిపోతోందో-
ఈలాటి మార్పులన్నీ ఈలాగు ఇంత గబగబ రయలుబండి
పరుగులాగ జరిగిపోతాయని మన చిన్నతనంలో కలలోనే నా
అనుకున్నామా? ఏమి ఆశ్చర్యము! నిజంగా కాలమూర్తయిన
భగవంతుడు పులిని మేకను వకగోలెలో నీరుత్రాగిస్తున్నాడు
గదా! ఆప్రభువుకంటా కలుగవలెగాని కలిగితే గుండ్లు
తేలడం బెండ్లుమనగడం కూడ ఎందుకు జరగవంటారు.

పూర్వకాలంలో- అంటే ఏమిటి-జాతులు-పువ్వులు
వర్ణాలు-కులాలు-కాఖలు-నాడులు-నూత్రాలు-గోత్రాలు హె
చ్చిపోయి-ఒకటి-నాలుగై-నాలుగు-నాలుగువందలై- వేలై-
లక్షలై-కోట్లయి-పంక్తిభోజనాలుపోయి-బట్టల తెరలు- బట్టల
తెరలు బోయి-తడికదడులు-తడికదడులుబోయి-మట్టిగోడలు-
మట్టిగోడలుబోయి వెనుబడ్డకోతలు - అవిబోయి- అన్యత్రే
ణులు - అవీపనిరాక అన్యవాదలు - ఈలాగ మనిషికి మని
షికి మధ- మతాచారపు బ్రహ్మచేముడు దొంకలు- బలిసి
పోయిన ఉచ్చదశలో తిరుమలాచార్యుగారు బసవయ్యలింగం
గారి మొఖంపూస్తే సచేలన్నానం చెయ్యవలెనని వీధిలోకి వెళ్లి
నవ్వుడల్లా విశేషకర మొఖానికి అడ్డం పెట్టుకొని నడిచే వారట.

చిత్రమేమంటే-ఒంటెత్తు నాగలింగత్వం ఎంత చిత్రం
గా పుట్టి-ఎంతమామగా పెరిగి ఎంతదారుణంగా వ్యాపిం
చిందో-మట్టి ఇప్పుడు అంత చిత్రంగానే-అంత తమాసాగానే
అంతదారుణంగానే-అంతరించిపోతోంది. పుట్టడంలో ఏలాగు
పుట్టిందో మనకు స్వానుభవంలేదు. కాని ఉచ్చదశ- తిరుగు
మొఖం పట్టడం మనకూరు పుట్టడం వకసారే జరిగాయని చె
ప్పొచ్చు. ఇప్పుడంతరించడం మాత్రం అత్యద్భుతంగా- అప్ర
యత్నంగా-అనివార్యంగా-ఏమీ ఎవరికీ తెలియకుండా- జరిగి
పోతోంది. ఈలాగు జరిపేవాడు కాలపురుషుడు కాకుంటే
మరి ఎవడున్నాడు. ఎవరితరం- ఎవరిశక్యం.

కృష్ణ వరదలు-తుంగభద్ర వరదలు-వక్క-వెట్టున వచ్చి
పడితేనే మన మాపలేగదా-అలాటిది కోటి కృష్ణులను కోటి
తుంగలను ఒక్క తరంగంలో యిముడ్చుకునే మహా కాల
ప్రవాహం లక్ష ప్రళయాల వెట్టున వచ్చిపడుతుంటే ఆపగల
వారినరలోకంలో ఎవరుండగలరు. బాబూ-వింతల్లో వింతంటే
ఇంతకంటే ఏముంటుంది. అంతా మారిపోయింది. పోతోంది.
పూర్తిగాపోయి తిరుతుంది. ఈ మార్పు మంచిదా చెడ్డదా
అనే సంగతి ఆలావుంచండి - ఏమంటారా-మంచిదేగానీ చెడ్డ
దేగానీ-మనముదానికేలాంగాలిసిందేగాని అడ్డదానికి అత్యులం
అన్నమాట నిశ్చయంగా-అలాటప్పడు ఏటి కెదురు తిరగక
వాటునబడి వీలు చూచి మేలు చెయ్యవలెను.

ఈతత్వం తెలియకుండాపోతే పెద్దగాలికి మట్టిచెట్టు
కూలినట్లు కూలడమేగతి. తత్వం తెలుసుకొంటే కెరటంతో
లేచి కెరటంతో వంగే పడవలాగ ప్రమాదంలేకుండా దరిజేర
వచ్చు. ముఖ్యమైన సంగతి యేమిటంటే మొఖం వైకెత్తి
కట్టుబాగా మూసుకొని గట్టిగా ఆలోచించడమే. ఈప్రపంచం
పుట్టి ఎన్నికల్లాలు గడిచాయి, ఎన్నిమార్పులు గలిగాయి,
ఎందరువచ్చారు. ఎందరు వెళ్లారు, ఎన్నిమతాలు పుట్టాయి
ఎన్ని పోయాయి, ఆమామ జరగకుండా ఏమగధీరుడైనా
ఇదివరకు చేయగలిగాడా? ఈలాగు ఆలోచిస్తే ఆదైవ
శక్తి బాగా అద్దం బద్దల గొట్టిపట్టు ప్రతివారికి తెలుస్తుంది.
తెలిస్తే యింక అహంభావాలు వుండనేవుండవు. పట్టు
పటాంగాలు పుట్టనే పుట్టవు. ఆశక్తి మర్జనత్వాలు అంకు
రించనే అంకురించవు.

"మహాకలివచ్చిపడింది-మనకెక్కడా అంటూ సాంటూ
లేకుండా మడిగా-ఆచారంగా-అన్యసంపర్కం కలియకుండా-
వుండామంటే అడిగెడు ఎడము దొరకడం లేదని" అఘోరించ
డానికి బదులుగా "సత్యసంకల్పుడైన సర్వేశ్వరుని సంకల్పానికి
వికల్పంవుండా. మనమందరం ఆమహాప్రభువు ఆజ్ఞానుసారం
గానే అనుసరిద్దామని" సమయానుకూలంగా-కాలానుగుణ్యం
గా- మనఃపూర్తిగా- ఉల్లాసంగా- ఉత్సాహంగా అందరు
న్ను పనిచెయ్యడం కలుగుతుంది.

అఘోరించడానికి-ఆనందించడానికి-కారణం- వ్యాజ్యకార
ణలాగ-మనస్సులోనే పుటుతుంది. "అయ్యో అంతా అద్దా
న్న మైపోతోందో" అనేభావం పుటితే అఘోరించు పుటుతుంది.

"అహ అంతా వైవసంకల్పమే" అనేభావం పుటితే ఆనందం
పుటుతుంది. "శివు డాజ్జ లేకుండా- శ్రీమైనా వుట్టదని" రోజూ
వింటూనే వుంటాముగదా- "ఇంతంత మార్పులు ఈలాగు జర
గడం. అడవిబలిసి అలుముకుపోయిన బ్రహ్మచేముడు అమాం
తంగా అంతరించి పోవడం- తెరలు-దడులు-గోడలు-అడ్డుగట్టు-
ముఖవస్త్రాలు - విశేషకరచాట్లు - ఇవి అన్నీ ఈరీతిగా మా
యమై పోవడం - పేరెరుగని దేశాలన్నీ ప్రసిద్ధికి రావడం -
దేశంలోకి రాగూడనివారు దేశంనిండి పోవడం- గ్రామ పాలి
మేర దాటి రాగూడని వారు రాజవీధిలో బేరగా తిర
గడం-వీధిలోకై నా రాగూడనివారు విప్రశృంగిరకే రావడం-
వీధి గడపదాటి రాగూడనివారు- దేవాలానికి రావడం - ఈ
మహద్భుత విపరీత విచిత్ర చిత్రాల్ని ఏమీ భయపడకుండా అంతా
శివుడాజ్జ లేకుండానే జరిగిందా?" అని ఎందుకు ఆశ్చర్యపడన
పుట్టదో తెలియదు - నేదాలు శివు డాజ్జ వల్లనే వెలిశాయి -
శంక రాచార్యుడు- రామానుజాచార్యుడు- మధ్వాచార్యుడు
శివుడాజ్జ వల్లనే పుట్టారు- బుద్ధాచార్యం- రామమోహనరా
యలు- దయానంద సరస్వతీస్వామి- శ్రీరామకృష్ణ పరమహం
స- వినేకానందస్వామి- కూడా శివుడాజ్జ వల్లనే పుట్టారు.

అయితే వారిని ఆకాలంలో పుట్టించినవాడు శివుడే-
వీరిని ఈ కాలంలో పుట్టించిన వాడు శివుడే-
మనం కాలాధీనులం. శివుడు కాలాధీతుడు. కాబట్టి
కీలేరిగి వాతబెడతాడు - ఏకాలానికి ఏలాగు జరుగ
వలెనో ఆలాగు జరుపుతాడుగాని మనలాగ-కూపస్థ మండ్లక
భావంగా-మా మతమేమతం - మాదేశమేదేశం - మా ఆచార
మే ఆచారం-మాకే పుణ్యం-తక్కిన వారందరికీ మహా రౌరవ
నరకం అనేచుచ్చులో చేరుతాడా? ఇదే కీలకం - ఇదేమం
త్రం-ఇందువల్లనే ఈశ్వరుడికి విశ్వజనకత్వం-మానవులకు విశ్వ
సోదరత్వం - ఈశ్వరాధానమకు సంఘసేన - ఈ కాలంలో
ఏర్పడ్డాయి.

కాబట్టి ఊరికే సాగనిదానికి పాకులాడక - సంఘాని
కుపకరించేపని - సంఘం వర్ధిల్లేపని - దేశం బాగుపడేపని -
దేశానికి భ్యాతివచ్చేపని-ఏకజాతీయత ఏర్పడేపని-నీతి- అహో
గ్యం-శుచి- శుభ్రం-పాచ్చేపని - దరిద్రంపోయేపని - సోమరిత
నందూరమయ్యేపని-దుర్వ్యసనాలు తొలగిపోయ్యేపని-మనమం
తాచేసి-ప్రపంచంలో భారతీయులూ! అంటే - ప్రాచీన నేద
కాలంలో ఏలాటి ప్రతిష్ఠ కలిగిందో - ఆలాటి ప్రతిష్ఠ మనం
కలిగించాలి-దివ్యజ్ఞాన సంపూర్ణత్యం-స్వరాజ్య సంపూర్ణత్యం
అనిబిసెంటుచ్యుగారికి లభించినట్లు- విశ్వాచార్య పీఠాధిపత్యం
మన-భారత రాజయోగినీమహాదేవికి-లభింపచేయాలి.

కొవ్వూరు గీర్వాణ విద్యాశాల

శ్రీ ముసునూరు ప్రభువుగారు గృహప్రవేశ మహోత్స
వము కావించిన సమయమున ఆచంట మార్యనారాయణరాజు
గారు చదివిన పద్యంబులం దీ పద్యములు గలవు.
సీ॥ త్యజియించి స్నానంబు తీర్చి ప్రగడమార్య
నారాయణుండు స్థాపనంబుచేసె
ఉచిత విద్యాదాన మొర్పితో నలుసంగ
పురిభుల్ల పండితుల్ పూనుకొనిరి
భోజనశాలను పొందుగాక గట్టించి
కొఱతేడిర్చిరి గుండుగొలను వారు
వలసినసామగ్రి ప్రమదంబున నొసంగ
పత్తేపురనివాసి బాపిరాజు
శ్రీతి పరికరముల సేకరించుకొనుచు
ప్రభుని ధర్మక రావలంబనము చేసి
వఱలు కొవ్వూరుగీర్వాణ పాఠశాల
ధరణి వర్ధిల్లునా చంద్రతారకముగ.
సీ॥ పేదవారింటను వెలసిన కన్నెరు
భర్తగా భూభర్త వచ్చినట్లు
ఎందుచుండెడు గుంట నుండెడుమత్స్యంబు
చిత్రగిరిని వాధి చేరినట్లు
నేలజీరాడెడు మాలతీలతప్రాకర
దుదకుర సాలంబు దొఱకినట్లు
నేలపైబడుచినుగ గాలిచేత నదృష్ట
వశమున శుక్తిలో బడినయట్లు
పరగచున్నది నేడు గీర్వాణ పాఠ
శాల పండితప్రభు పరిశీలనమున
పరగ గలదింక ఘనపరిపాలనమున
నీమహత్కార్యమునకు నిం కేమికోదవ?

చెన్న పురి శాసన సభ

నిన్నటి సమావేశము

నిన్నను మరల పగలు 11 గంటలకు గవర్నరుగారి ఆధ్యక్షత క్రింద సభ సమావేశమైనది.

సెకండరీ పాఠశాలలు.

మాధ్యమిక పాఠశాలలలో వసతి చాలినంత కలదో లేదో విచారించుటకును వసతి సధికము చేయుటకును బాహ్య మాధ్యమిక విద్యార్థివృద్ధికి సౌకర్యములను హెచ్చించుటకును అధికారులను అనధికారులను గూడ నొకసంఘముగా నేర్పరు పవలెను. ఈమాధ్యమిక విద్యనుగూర్చి ఇటీవల జేయుటలు చాలశ్రద్ధ వహించుచున్నారు. గవర్నరుగారి పర్యటనములలో గూడ విద్యార్థివిషయమున పలువురు విన్నవించి యున్నారు. కాన మాధ్యమిక విద్యార్థివృద్ధికిగల యిబ్బందు లిదివరకే దొరతనము వారికి తెలిసియున్నవి. ఈ పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సమృద్ధిము చాల హెచ్చుగా నున్నది. గత 10 వత్సరములలోను మాధ్యమిక విద్యార్థివృద్ధి కొరవడినది. 1906 లో డాక్టరు బోరనుగారు ప్రాథమిక మాధ్యమిక విద్యలకు ప్రత్యేక విభాగ మేర్పరచుచు "గ్రాంటు వెయిడుకోడు" నేర్పరుచుటయే దీనికి కారణము. ఆ విభాగమువలన మిత్రమ మాధ్యమిక పాఠశాలలకును లోపరు ఇతర కంప్లీటు సెకండరీ పాఠశాలలకును అపాదమే కలుగకుండ పోయినది. దీనివలన ఇన్ఫర్మిటీ పాఠశాలలలో 186 తగ్గిపోయినవి. సెకండరీ పాఠశాలలు 1901-02లో 487 ఉండెను. 1914-15లో 333 మాత్ర ముండెను. కాని విద్యార్థుల సంఖ్య 1901-02 లో 74,514 1914-15 లో 123,340. దీనివలన ప్రతి పాఠశాలలోను విద్యార్థుల సంఖ్య విపరీతముగా హెచ్చినందున సుపాధ్యాయులు బాంబుగన సరిగ పరిశీలించుట కవకాశము లేకుండ నున్నది. ఈ 10 వత్సరముల ఫలితమును బట్టి చూడగ నీవిధానమును మార్చవలసిన అవశ్యకత స్పష్ట మగుచున్నది. దీనిని గూర్చి ఉన్నత పాఠశాలల ప్రధానోపాధ్యాయులు పలువురు వ్రాసి యున్నారు. ఈ బాధ తొలగించుటకు ఇన్ఫర్మిటీ సెకండరీ పాఠశాల లనేకము సహకారపాఠశాలలుగా ననుకూలస్థలములయందు ఉండవలెనని వారు సూచించిరి. ఈ యిబ్బందిని తొలగించుట కొక సాధనమును వెంటనే కనుగొనవలెను. మాధ్యమిక విద్యకొరకు రాష్ట్రీయవ్యయము పెరుగుటయే లేదు. కాన ఈవిషయములను విచారించుట కొక సంఘము నేర్పరచవలెనని మా. రామచంద్రరావుగారి కొక తీర్మానము నుపపాదించిరి.

ఈతీర్మానమును రావుబహదరు వి. కే. రామసుబ్బాచారిగారు రుద్రుపాదించిరి.

మాధ్యమిక విద్య యనగ నేమి. ప్రాథమిక విశ్వవిద్యలయ విద్యలకు సంబంధమును కలిగించు నంతరువా? గత 10 సంవత్సరముల నుండియు దొరతనమువారి భావము దీనికి వ్యతిరేకముగా నుండెనని మా. ఉపపాదకులు నుడివిరి. దానికి కారణము ధనలోపమే. ధనము తక్కువగ నుండుటచే కలదానిలో సధికభాగమును వారు ప్రాథమికవిద్యకొరకు వ్యయపరచిరి. కాన మాధ్యమిక విద్యకు ధనము మిక్కిలి తక్కువయైనది. అదిగాక మాధ్యమికవిద్య సుచగ్రముగ నుండినగాని ప్రయోజనకారి కాదనిగూడ దొరతనమువారు యెంచిరి. కాననే వారన్ని పాఠశాలల నామోదించలేదు. అందువలననే నాపేరున బరగు పాఠశాలలు తగ్గుట నిజము. 1906-07 సంవత్సరమునకు పూర్వ మీ పేరున బరగు పాఠశాలలన్నియు మాధ్యమిక దేశభాషాపాఠశాలలు మాత్రమే యైయుండెను. ఇప్పుడవి ఉన్నత ప్రాథమిక పాఠశాలలుగా పరిగణింపబడుచున్నవి. మాధ్యమిక పాఠశాలలనిబంధనలు గాని వాని నములుజరుపు విధానముగాని కఠినమన వీలులేదు. విద్యాశాఖ డైరెక్టరునకు నేను లోపరు సెకండరీ పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చుటకు ప్రతికూలుడనుగాను కాని, సలక్షణములు గానివాని నామోదించ జాలను. విద్యార్థి సమృద్ధిమును బాహ్యరసంఖ్యనుబట్టి నిర్ధారణచేయ వీలులేదు గాని 1000 మంది విద్యార్థుల నొక ప్రధానోపాధ్యాయుడు పరిశీలించుట సుకరముగాదు. కాననే యొక తరగతిలో నుండవలసిన విద్యార్థుల సంఖ్యకు పరిమితి నేర్పరుచుట ఉపాధ్యాయుల సంఖ్యను నిర్ధారణచేయుటయున్నగు పనులను దొరతనమువారు చేయుచున్నారు. అందరి విద్యార్థులకును ప్రవేశము దొరకకుండుటయు సత్యమే. గత పూర్వసలలో నేర్పరుపబడిన సంఘమువారి సూచనలపై దొరతనమువారు రిక నేమియు. నుత్తరువు లియ్యనేలేదు. కాన మరల నొకసంఘము నేర్పరుప నకసర మగుపడదు. ఆసంఘము వారు చాల సూచనలను జేసిరి. అవి యామోదించ బడినచో

చాలవరకు సౌకర్యములను కలిగించుట కవకాశము నాకు కలుగగలదు. మాధ్యమిక పాఠశాలలను జేయుటే ఏర్పరచవలెను. వానికి దొరతనమువారు సహాయము చేసెదరుగాన వీనిసంఖ్యను హెచ్చించుటకు సంఘావసరము కనబడదని దొరతనమువారి పక్షమున మా. స్ట్రోమగారు నుడివిరి.

మరల నొక సంఘము నేర్పరచిన వెనుకటి సంఘము వారి సూచనలకు వీరి సూచనలు మరింత బలమును కలిగింపగలవు. చాల ఉన్నత పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సంఖ్య మిక్కిలి హెచ్చుగా నున్నది. తరగతులలో విద్యార్థుల పరిమితి నేర్పరుచుటవలన పాఠశాలల సమృద్ధిము తగ్గనేరదు. విద్యార్థులు తలదండ్రుల సంతకణలలో నేయుండి చదువుకొనుటకు వీలగునట్లు మాధ్యమిక పాఠశాలలు జేయవలెనని సరిసమానముగా వ్యాపించునట్లు చేయుట కొకవిధానము నాలోచింపవలెను. గవర్నరుగారు చెట్టినాడు ప్రాంతమున సంచారముచేసినందున నాటుకోటిపెట్టు కొత్తగా కొన్ని పాఠశాలలు నేర్పరచిరి. కాన నిట్టిసంఘము నేర్పరచినవారి ప్రోత్సాహమున మరికొందరు మరికొన్ని పాఠశాలలు నేర్పరుప గలుగుదునని మా. కే. రామయ్యగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

మాధ్యమిక పాఠశాల లీరాజధానిలో 280 పట్టణములలో లేవు. రాష్ట్ర దాయములో 100కి 80 వంతులు ప్రాథమిక విద్యకును 100కి 18 వంతులు మాధ్యమిక విద్యకును వ్యయ మగుచున్నది. కాన పెద్దపట్టణములలో సెకండరీ పాఠశాలలు నేర్పరుచుట యవసరమని తీర్మానమును బలపరచుచు మా. బి. నేకటపతి రాజుగారు నుడివిరి.

పాపనాశనము ఉన్నత పాఠశాలకు చేరిన కృష్ణస్వామయ్యగారు రేదో నేరముచేసిరిని విద్యాశాఖవారు కేసుచేయగా జిల్లాజడ్జిగారు కొట్టివేసిరి. ఈరీతిగా నిబంధనలను జరుపబడుచుండగ ప్రజ లెట్లు పాఠశాలలు నేర్పరుపవత్తురని మా. టి. రంగాచారిగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

బొంబాయి బంగారా రాష్ట్రములలో కలిగిన యభివృద్ధి చెన్న పురి రాష్ట్రమున కలుగలేదు. ఇంతవరకు కలిగిన యభివృద్ధి సంతృప్తికరముగాదు; కాన మన మందరమును కలిపి తగినవని చేయవలెను. డిసెంబరు 12 ను కమిటీవారును ఇండియా దొరతనమువారును దీని విషయమున స్పష్టముగా తెలిపియున్నారు. క్రిందటి మార్చి నెలలో నేర్పరుపబడిన సంఘము వారు బాగుగా నాలోచింపలేదని మా. పి. ఎస్. కృష్ణారావుగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

ఉపపాదకులతో నే నేకీభవించుచున్నాను, విచారణ కావశ్యకత కలదనుట విధితముగాని సంఘమునకు బదు లొక యుద్వేగిని నియమింపవగునని రివరెండు జి. పిట్టెండ్రెగుగారు సూచించిరి.

పాఠశామిక సాంకేతిక సంబంధమును మాధ్యమిక విద్య చాల విస్తరించవలెను. కాన నందులకు విధాన మేర్పరుపబడవలెను. కాన నొక యుద్వేగి నేర్పరుప దగునని మా. కే. చిదంబరనాథ మొదల్యారుగారు నుడివిరి.

మాధ్యమిక పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చు నవసరములేదని స్ట్రోమగారు చెప్పలేదు. సంఘ వాదనము లేదంటిరి. సంయుక్త రాష్ట్రములలో నిట్టి సంఘము నేర్పరచిరి. అచట గల యవసర మిచట నేలలేదు? పోనిండు దొరతనమువారు కొక యుద్వేగిని నియమించుటచే నేనీ తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనెదను. అతడు ప్రతిజ్ఞాకును పోయి విధానమును ఏర్పరచవలెను. వీనికిగూ వ్యయము రాష్ట్ర దాయమునుండి యొసంగవలెను. ఈ రాష్ట్రములో వీని సంఖ్యచాల తక్కువగా నున్నదని మా. రామచంద్రరావుగారు రినిరి.

పాపనాశము పాఠశాల మేనేజరు నిబంధనలను వ్యతిరేకించినందుల కతినివైని విద్యాశాఖవారు కేసుచేయలేదు. కాని అతడు లేనిదానిని కలిపించి హెచ్చుగ్రాంటును పుచ్చుకొనినందులకు కేసు చేయబడెనని మా. స్ట్రోమగారు చెప్పిరి. ప్రత్యేకోద్వేగిని నియమింప నక్కరలేదు. ఉన్న యుద్వేగిలే చాలు ననిరి.

తమకు విషయము, సరిగ తెలియనందులకు రంగాచారిగారు తమింపగోరిరి.

గవర్నరుగారు వోటులను గోరుచు నిటుల నుడివిరి. విద్యా విషయక విమర్శనమున కాశాఖవారు వ్యతిరేకులు కారు. శాఖలో లోప మిదేశమునం చోదానియందు మాత్రమే లేదు. బ్రిటిషుదేశమునం దీవిషయమున నెంతయో చర్చ

జరుగుచున్నది. అన్ని దేశములయందు నటులే యున్నది. లోపముల నివట గౌరవసభ్యులు తెలిపిరి. ఈ లోపములను గుర్తించిది వారుమాత్రమే కాదు. విద్యాశాఖ డైరెక్టరును ఇతికోద్వేగిలునుగూడ గుర్తించి యున్నారు. కాన సంఘమువారు విద్యాస్థితి యందుల లోపము నతి మిక్కిలిగ భావించుచుండురు.

గత 20 సంవత్సరములలోను అభివృద్ధియే లేదు. చెన్న పురిలో నితర రాష్ట్రములకంటె ప్రతిపాఠశాలలోను విద్యార్థుల సంఖ్య హెచ్చుగా నున్నది అని కొందరనిరి. వీని కన్నిటికిని లెక్కలను తిరుగచేయుట కష్టము. వీరు కలిగిన అభివృద్ధిని గూర్చి ఏమియును చెప్పలేరీ. కొన్ని మంచివిగలవు. కొన్ని చెడ్డవిగలవు. అభివృద్ధి కలుగుచున్న వానిగూడ నేను చూచితిని. వీని సంఖ్య నివాస సౌకర్యము భోజన సదుపాయమును గూడ చాల హెచ్చవలసిన యవసరము కలదు. విద్యార్థి గృహనిర్మాణమునకు విద్యాశాఖవారు చాల తోడ్పడుచున్నారు. ముఖ్యమైనది ధనలోపము. సంఖ్య హెచ్చుచున్నను, గుణము హెచ్చుట అవసరము, కాని సంఖ్య హెచ్చునలెను వారికిని గుణము హెచ్చునలె ననువారికిని చాల నశ్చిద్రాయభేదము కలిగియున్నది. ఆశయము లున్నతముగా చుండినగాని విద్యవలన చుంచు ఫలితములు కలుగవు. మాధ్యమిక విద్యావ్యాప్తికి దొరతనము వారు ప్రతికూలుగనుట గూడ సత్యము కాదు. అట్టిభావమున కీచర్చ అవకాశము కలిగింపగూడదు. సంఘమునుగూని ప్రత్యేకోద్వేగిని నియమింప నవసరము కనబడదు. దొరతనమువారు నిరంతరమును విద్యావిషయమున శ్రద్ధబూనియున్నారు. 1910 మొదలు 46 తీర్మానములు విద్యావిషయమున తీసికొనుడినవి. 26 సంఘమున చర్చింపబడినవి. ఈవిషయమును చర్చ జరుగని సభయేలేను. ఇట్టిచర్చ అవసరమే. ఈవత్సరమున విద్యను గూర్చియు శ్రీవిద్యనుగూర్చియు రెండుసమావేశములు జరుపబడినవి. మొదటి సమావేశమువారి సూచనలనుగూర్చి చోతనమువా రాలోచించుచున్నారు. ఇంకను 300 మాధ్యమిక పాఠశాలలు కావలెను. అందులకు ధనమును బోధరాధ్యక్షికులకు సుపాధ్యాయులును కావలెను. కాన సౌకర్యములు కలిగిన కొలందిని పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చింపబడును; కాన తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనదగును.

మా. రామచంద్రరావుగారు తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనలేదు. వోటు నడుగగా ప్రతికూలుర వోట్లు హెచ్చైనవి.

గోదావరి కృష్ణా డెబ్బాలు.

ఈ రెండు జిల్లాలలోను నీటి పారుదలకు వసతులు చాల తక్కువగా నున్నవిగాన నిరంతరమును నీరు సరిగా పారుటకు తగిన ఏర్పాటులను చేయవలెను. ఈ విషయమున ఈ సంఘమున పలుసారులు చర్చజరిగినది. దీనిని గూర్చిగూడ నే నసంతృప్తి నే వెల్లడించవలసి వచ్చుచున్నది. 1892 మొదలీ విషయము చర్చింపబడుచున్నది. విషయము కఠినమనియు డి. పి. డబ్ల్యూ. శాఖవారు కొంతపనిచేసిరినియు నే నంగీకరించెదను. గత 20 దినములలోను కృష్ణానదికి విపరీతముగ వరద వచ్చినది. మనుష్యులకు సాక్షులకు పశువులకు విపరీతముగ నష్టము జరిగినది. దీనివలన ప్రజలలో నసంతృప్తి చాల హెచ్చుగా నున్నది. ఈ నష్టమంతయు పారుదల లోటువలననే కలుగలేదు. వరద హెచ్చుటవలన గూడ నష్టము కలిగినది కాని పారుదల సౌకర్యములు నానాటికి తగ్గిపోవుచున్నదను. భోవము ప్రజలలో కలిగియున్నది. కాన నొక విచారణ ఏర్పరచినచో రైతుల బాధలు స్పష్టము కాగలవు. దానివలన చాల లాభము కలుగును. కాలువలను త్రవ్వించుట మొదలగు పనులకు వెట్టుబడి క్రింద హెచ్చు సొమ్ము వినియోగింపబడుట లేదనునదియే ప్రజల పెద్దమొర్రయ్యుచున్నది. పెద్ద డెబ్బాలుల కెంత చూపుకు కావలెను. అందుల కెంతసొమ్ము కావలెను విషయము ముఖ్యముగ తేలవలెను. ఏటిలో నుండి మచ్చును తీసి విశాలముచేయవలసిన అవసరము కలదు. ఈ పనివలన మంచులాభము కలదు. నెట్టుబడిమీద 100కి 17-18 వంతున లాభమువచ్చును. కాని నిట్టి విచారణ నేర్పరుపలేదని మా. రావుబహదరు మోడెన్ రామచంద్రరావుగారు నొకతీర్మానము నుపపాదించిరి.

నీటి పారుదల సరిగ లేకుండుటవలన వంటలు సరిగ లేకుండుటయు గ్రామములలో పారిశుధ్యము సరిగ లేకుండుటయు గూడ జరుగుచున్నది. కాన నిట్టివిచారణ యవసరమని చుచ్చుచు 1901 మొదలు వీనికి వెచ్చింపబడిన సొమ్మును గూర్చిన లెక్కలను చూపి మా. కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావుగారు తీర్మానమును బలపరచిరి.

వరదలవలన హెచ్చునష్టము కలిగిన దనుట సత్యము కాక నాము లాకస్మికములుగాని విచారణ ప్రయోజనకరముకాదు. కూలీలు దొరకుటలేదు. అని నుడిచి దొరతనమువారు క్రొత్తగా త్రవ్వించునెంచినవాని వివరములను తెలుపుచు కల్లులు దెబ్బకొట్టి. ఎం. ఎల్లెగుగారు దొరతనమువారి పక్షమున మాటలాడిరి.

ఎల్లెగుగారి వాదనమునకు వందనము లాచరించుచు కృష్ణాగోదావరీ జిల్లాలలోని డ్రెయినేజీ లోపమును తొలగించుట కింకను విచారణ జరుప వలెనను తీర్మానమును మా. బి. వేంకటపతిరాజుగారు రుపపాదించిరి. రావుబహద్దరు కే. సూర్యనారాయణ మూర్తి నాయకులుగా రనువదించిరి. కల్లులు ఎల్లెగుగారు రామోదించిరి.

తాశీల్దారుల బదిలీలు

డ్రెస్ట్రప్టు మునసబులను బదిలాయించుచున్నట్లే తాశీల్దారులను సుబుమేజిస్ట్రేటులనుగూడ మామ సంవత్సరముల కొకసారి బదిలాయించుటకు రివిన్యూ బోర్డువారికి తెలుపబడవలెను. మునసబులు తాశీల్దారులకంటెను విద్యాధికులు. వారు సివిలు విషయములను మాత్రమే విచారించెదరు. అట్టివారిని 3 ఏండ్ల కొకసారి బదిలాయించుచున్నారు. వారికంటె తక్కువ విద్యావంతులను ప్రజల ప్రాణగొడ్డమగు క్రిమినలు కేసులను విచారించువారు నగు తాశీల్దారులు మున్నగువారిని గూడ నంతకంటె హెచ్చుకాల మొకచో నుండనీయ గూడదు. అట్లుండుటవలన వారికి ఇష్టానిష్టములు పక్షపాత కార్యణ్యములు కలుగగలవు. బదిలీలు చేయుటలో కొన్ని జిల్లాల నొకకదిగాచేర్చి వానిలో నెచటికైనను బదిలీ చేయుచుండవలెను గాని ఆ జిల్లాకు మాత్రమే బదిలీలు మిలిగిరిగి యుండగూడదని మా. రావుబహద్దరు వి. కే. రామనాథాచారిగారు తీర్మానము నుపపాదించిరి.

మునసబులసేగాక ఇతరదొడ్డిగులనుగూడ ఇతర కాఖలలోగూడ దొరతనమువారు బదిలీ చేయుచున్నారు. ఇది చాలమంచిదని నుడిచి. కే. రామయ్యంగార్లవారి తీర్మానము ననువదించిరి.

3 ఏండ్ల కొకసారి వీరినిపుడ్డిలు బదిలీచేయుటలేదా? చేయుచున్నందున చెడుగులేమైన కలుగుచున్నవా? ఈతీర్మానమందైన సిమ్మట సేను దర్వాపుచేసితిని. 1-10-1913వ తేదీని పున్న ప్థలములలో 1-10-1914వ ఈయుద్యోగులలో ఈరాజధాని కంటటికిని 14 గురు తాశీల్దారులు మాత్రమే బదిలీకాకుండ నుండిరి. కాన నీ తీర్మానవిషయ మిదివరలోనే అనుభవలో నున్నది. బదిలీ తెక్కువైపోవుచున్నవని కొందరాక్షేపించగా ప్థలమునుబట్టి జీతము లేవగచక మనిషినిబట్టియే జీతము లేవచ్చుచితిమి. ఒకయుద్యోగి యొకచోట హెచ్చుకాల ముండగూడదనుట దొరతనమువారికిని సమ్యక్తమే. అట్టి నేనైన నీ యర్హుడించినచో పరిశీలించెదమని దొరతనమువారి పక్షమున మా. సర్ అల్లాండ్లరు కాన్స్టాబుల గారనిరి. వోట్లు పుచ్చుకొనగా వ్యతిరేకులసంఖ్య హెచ్చినది.

రాష్ట్రీయ న్యాయశాఖోద్యోగులు

రాష్ట్రీయ న్యాయ విచారక కాఖా సంస్కారములను గూర్చి 1912-1913 లో హైకోర్టువారు చేసిన సూచనలను ఇండియా దొరతనమువారికి పంపుటలో నిక సంతృప్తమును ఆలస్యము జరుగ గూడదు. ఆ కాఖలోని వారి జీతముల ఏర్పాటును గూడ మరల నాలోచింపవలెను. ఈ విషయము 1903 లో సీనియరువారు చర్చించిరి. ఆపును క్రింది సివిలు యుద్యోగులకు చాల యిబ్బందులు కలవని దొరతనమువారును హైకోర్టువారును సర్ వెస్టిమిల్లరు సర్ చర్రే సూమిరుగార్లగు గూడ నంగీకరించిరి. 1912-13 లో హైకోర్టువారు సూచనల వదిలి. వానిని ఇండియా దొరతనమువారికి పంపెదమని 1913 మేనెలలో దొరతనమువారు చనిరి. 1914 వసంతుంలో కలుతే అనిరి. 1915 లో మా. సర్ హార్డుస్ట్రానగారు కలుతే చెప్పిరి. ఆయుక్త మిపుడు చిత్తులో నున్నది. ఉద్యోగుల సంఖ్యను జీతములను హెచ్చింపవలెనని మేము కోరితిమి. అందులకు 3 లక్షలను ప్రత్యేకించెదమని గూడ దొరతనమువారు చెప్పిరి. 1916 లో గూడ నీవిషయము తేలలేదు. వివరతరుగు నాలగ్యము జరిగినది. పట్టుకనర్వీకుకమిషను రిపోర్టులో మునుపాచుచున్నా మని దొరతనమువారు రంగులేమో. వారు విశేషాంతరము నాలోచించెదరు. వారు సూచనలు దొరతనమువారికి పంపవలెనని ప్రాముఖ్యములు కాజాలవు. ఇండియా దొరతనమువారిచేతను ఇండియామంత్రిగారి చేతి ను ఆమోదింప బడి వచ్చు సరికి ఆధునము 2 సంవత్సరములు పట్టుకు. కాన నింతలో ధన వ్య

యావసరము లేదు. క్రింది న్యాయాధిపతుల జీతములు 1883 లో నేర్పరుపబడినవి. వారికి పనిపెరిగినది. ఆశోజాపి యూరకుంటిరి. వారు చాల నిరాశతో నున్నారు. అదిగాక జస్టిసు కోర్టు ఫీసుస్థాంపుల ఆదాయమును కోర్టు వ్యయములకు మాత్రమే యుపయోగింప వలెననుట సరిగాను. 1915-16 లో దొరతనము వారికి 21 లక్షలు మిగిలినవి. 1890లో మిగత 4 లక్షలు క్రమముగా పెరిగి 21 లక్ష లైనవి. నిజముగా దొరతనము వారి సొమ్ము ప్రజలవలన వసూలుచేయుట న్యాయముగాను. కాన దీనిలో రిలక్షలు ప్రత్యేకింప వచ్చును. అని మా. జి. రంగాచారిగారు తీర్మానము నుపపాదించిరి.

మా. కావలపుర నాయరు గారు రనువదించిరి.

ఆలశ్యగురుట నిశ్చయము. కోర్టులసరణ యను పెద్ద ప్రశ్నవిషయమైనది. టెంపరరీకోర్టులు హెచ్చుగా నుండుట వలన కొంత చిక్కుగానున్నది గాన ఆ నాలశ్యము గ దొరతనమువారు వానిని ఖాయ పరచి గ్రేడులను సవరించుటకు సూచనలను పంపెదరు. పెద్ద ప్రశ్నకు ధనము లోపము పట్టిక సర్వీసువారు రిపోర్టుగూడ వచ్చుచున్నది. ఈ జిల్లా యుద్యోగులు చాల శ్రమపడి పనిచేయు వారనుట దొరతనమువారికి విదితము. కాన వెంటనే జరుగదగినది లేదు గాన దొరతనమువారు తీర్మానము నంగీకరింపజాలరుగాని ఈ ప్రశ్న నంతటిని దొరతనమువారు జ్ఞాపక ముంచుకొందురని దొరతనమువారి పక్షమున మా. గిలు మెనుగారు నుడిచిన తీర్మానముపసంహరించుకొనబడినది.

దక్షిణ ఆర్కాడు రైతుల ఆర్థిక స్థితి

దక్షిణ ఆర్కాడు జిల్లాలో రీసెటర్మెంటు కుత్తురు విచ్చుటకు ముందుగా దొరతనమువారు కచ్చరి యుతుల ఆర్థిక స్థితిని విచారించవలెను.

1882 లో కలెక్టరు క్రయికుసాంకుగారు మెరకపల్లము భూములపన్నులు చాల హెచ్చుగా నున్నదని రివిన్యూ బోర్డు వారికి వ్రాసిరి. అటుల నాతడు వ్రాసినను 1886లో రేట్లు హెచ్చింపబడినవి. తంజావూరులో పంటకాల్యల ఏర్పాటు ఇంతకంటెను చాల బాగుగానున్నను అచటిరేటు ఇంతకన్న తక్కువగా నున్నది. ఈసెటలుమెంటువలన చాల నన్యాయము జరిగినది. కూలి వ్యవసాయపు వ్యయము జీవనవ్యయము గూడ హెచ్చినవి. వీని నాలోచింపక తరము కట్టగూడదు. 100 కి 25 రేట్లు హెచ్చించుటకు సెటలుమెంటు యుద్యోగి నూచించెనని తెలిసినది. అది చాల కష్టమగును. ఉద్యోగురైతుల ఆర్థిక స్థితిని మొదట చూడవలెను. అట్లు జరుపబడుటలేదు. రైతుల ఋణములనుగూర్చిగూడ విచారణ జరిగినట్లు తోచదు. కాన పూర్తియగు విచారణ జరుపకుండ నుత్తరవియరాదను తీర్మానమును మా. దివానుబహదూరు ఏ. సుబ్బారాయలరెడ్డిగారు రుపపాదించిరి.

మా. రావుబహద్దరు వి. కే. రామనాథాచారిగారు రనువదించిరి.

అట్టి విచారణ జరుగవలెనని గ్రంథమునందే యున్నది. ఆ విచారణ సరిగ జరుగలేదని దొరతనమువారికి తోచినచో మరియొక విచారణ కుత్తురు విచ్చెదరుగాని యీ యుపపాదములు కోరిన రీతిని విపులముగ విచారణ జరుగునని నేనుచెప్పజాలనని మా. సర్ అల్లాండ్లరు కాన్స్టాబుల గారు దొరతనము వారి పక్షమున నుడిచిరి.

ఇట్టి విచారణ ముఖ్యముగా జరుగవలెనని మా. రావుబహదరు ఎం. రామచంద్రరావుగారు నుడిచిరి. వీగును, ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారును, కే. చిదంబరనాథ మొదలగు గారును, కే. రామయ్యంగార్ల వారును తీర్మానమును బలపరిచిరి.

అట్టి విచారణ అత్యవసరము. సెటలుమెంటు యుద్యోగి ఇదివరకే విచారణచేసెను. మరియొక విచారణ జరుగవలెనని యుపపాదకులు కోరిరి. కాన ఇదివరకు జరిగిన విచారణ చాలదని తోచినచో నను సవరణను నే నుపపాదించెదమని కే.పి.కృష్ణాభిధర్మగారు చెప్పిరి. డేవిడ్సుగారు దాని ననువదించిరి.

తీర్మాన మిదివరకే మా. కాన్స్టాబులగారిచే నంగీకరింపబడినది గాన సవరణ కూడదని మా. రామచంద్రరావు గారనిరి.

చెల్లెనని మా. కాన్స్టాబుల గారిని.

అట్లుచూచుట దొరతనమువారి విధి గాన సవరణము సరిగాదని మా. ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారనిరి.

కొంతవచ్చు జరిగినది.

సరల విచారణావశ్యకత కలదేమో దొరతనమువారు చూడవలెనను సవరణను గవర్నరుగారు నూచించిరి.

వోట్లు పుచ్చుకొనబడిన. సవరణ ఆమోదింపబడిన. సర్ చాలింపబడిన.

కొల్లేటి ములక

ఒకడు పన్నుండిన గ్రామస్తులందరు పంచియిచ్చుట

పడవకళాసు నీటిలో మునిగిపోవుట

[మా ప్రత్యేక ప్రతినిధి యొద్దనుండి]

కైకలూరు:—21 మేము 19 వ తేదీ మధ్యాహ్నము ఒంటిగంటకు పయనమై పడమర దిక్కుగా బయలుదేరితిమి. ఏదై పుజూచినను పచ్చని కాంతితో వరిపండి అట్టొంచు నీతరుణమున కనుమేర చూపునదీరునివా ఏమియుకాన రాకుండెను. మేము మోటూరు కాలువవైగా దాటి, నామమాత్రావశిష్టమై దొర్బాగ్యదేవత తన నిజశాంతితో నృత్యముచేయుచున్న దోయన జూపట్టుచున్న పిల్లిపాడు ప్రక్కగా, అప్పడప్పడే నీటిలోనుండి కొంచెమిదొంచెముగా తలలు గానిపించు వరిచేల మధ్యనుండిపోయి నాలుగుగంట లగునప్పటికి తక్కువ పాడు చేరితిమి. గ్రామమునందు చుట్టునుండు ఇండ్లన్నియు కొన్ని మునిగియు, మఱికొన్ని ఆలల తాగుడునకు ఆగలేక తలలొగ్గినవోయనునటుల మోకరించుచు, ఇంకొకకొన్ని గోడలు కూలియు కప్పలు మాత్రము స్తంభముల మీద నుగులాడుచు నుండెను. ఈగ్రామమునందు 300 ఇండ్లు గలవు. ప్రస్తుతము గ్రామమధ్యమున పదియిండ్లు మాత్రము నీటియందు మునుగక నిలిచియున్నవి. మిగిలిన యిండ్లవారందరును ఈపది ఇండ్లయందే సర్దుకొని యుండిరి. ఈగ్రామము ప్రతిపాడు సివారు. జనసంఖ్య 400కు వైగా కలదు. ఈగ్రామము ప్రాచీనముగాదు, ఇరువది సంవత్సరముల క్రిందట గుడిపాడ ప్రాంతములనుండి వ్యవసాయము నిమిత్తము వచ్చిన మాలలచే నిర్మితమైనది. అందుచే ఈగ్రామస్థులకు తాటిదోనెను నడుపుట బొత్తిగా చేతగాదు. అందుచేత ఇతర గ్రామాదులకును వీరికిని రాకపోకలు అసలేలేవు. కలవగింజలు దాచుకొని, లినుటగూడ వీరి కభ్యాసము లేదు. అందుచేత ఈగ్రామస్థులస్థితి మిక్కిలిదుర్భరము. ఈగ్రామమునం దొక పరపతి సంఘము కలదు. ఈగ్రామస్థు లందరును దీనియందు సభ్యులే. గ్రామమునం దెవరైన లిండిలేక పట్టుపడుకొనిన, ఇతరులందరును తాము లిను దానిలో కొంత తగ్గించియెనను అట్టివానికి ఆహారము నిచ్చెదరు. అందుచేత ఆకలిచే మాడిన, గ్రామమంతయు మాడవలెను గాని, ఒక్క మనుజు డెప్పుడును పట్టుండుట సంభవింపదని వారు మాతో జెప్పిరి. ఈ కారణము చేత గ్రామస్థు లందరును లిండిలేక మిక్కిలి ఇబ్బంది పడుచుండిరి. ప్రభుత్వాధికారు లెవ్వరును ఈ గ్రామమునకు వచ్చి సహాయమును జేసియుండలేదని చెలుపుట కెంతయు చింతిల్లుచున్నారము. ఈ గ్రామమునందు 350 మందికి ధాన్యమును రసనగ్రమును పంచిపెట్టితిమి. అప్పటికి రాత్రి ఏడుగంట లాయెను. చీకటి మిరుగుటముగా నుండెను. ముందు గ్రామమునకు దారి తెలియదని ఫడవవాండు జెప్పిరి. అందుచేత దోవజూపుటకు తక్కువ పాడు నుండి ఒకనిని వెంట నిడుకొని దొంగపిల్లిపాడునకు పయనమై రాత్రి 8 గంటల గునప్పటి కా గ్రామము చేరితిమి. ఆ గ్రామ మంతయు జలమయమై, ఇండ్లన్నియు పడిపోయి యున్నవి. గ్రామమునందు 30 గృహములు కలవు. 18 ఇండ్లయందుగల జనులు ఇతర గ్రామములకు పారిపోయిరి. మిగిలిన 12 ఇండ్లవాండు మాత్రము గ్రామమునకు దగ్గరనే యున్న పంటకాలున గట్టుమీద గుడిసెలను వేసికొని యుండిరి.

అక్కడ 75 మందికి బియ్యమును రసనగ్రమును పంచిపెట్టి 9 గంటలకు బయలుదేరి ఇంగిలిషాక 10 గంటలగునప్పటికి చేరితిమి. ఆగ్రామమునందు 100 ఇండ్లు గలవు. అందులో 15 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. జనసంఖ్య 400. మేము వెల్లినవెంటనే జనులను పిలిపించి 250 మందికి ధాన్యమును రసనగ్రమును పంచిపెట్టితిమి. ఒక వీనునకు వస్త్రధానమును చేసితిమి. ఆ రాత్రికి ఆ గ్రామమునందాగి మరునాడు ప్రాతఃకాలమున 8 గంటలకు బయలుదేరి మార్గమధ్యమున అనేకశ్రమల కోర్చి అయిదుమైళ్ల దూరముమాత్రముగల ఇమ్మనవానిగూడ మునకు మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 40 ఇండ్లు గలవు. 30 ఇండ్లు పడిపోయినవి. ఈగ్రామము బుడమేరు అను మురుగుకాల్య ప్రక్కనుండుటచే, మురుగుకాల్య గండిపడి గ్రామమునకు విశేషనష్టము గలిగినది. గ్రామమునందున్న జనులందరును ఒకగజముమాత్రము వెడల్పుగల బుడమేరు గట్టుమీద గుడిసెలను వేసికొని కాలక్షేపము చేయుచుండిరి. ఈ గ్రామమునందు 200 మందిజనులు గలరు.

150 మందికి బియ్యమును రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి. పిమ్మట 5 గంటలకు లక్ష్మీనారాయణ పురమునకు వచ్చితిమి. ఈ గ్రామమునందు 80 ఇండ్లు గలవు. ఇండ్లన్నియు నీటితో నిండి పోయినవి. 15 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. ఈ గ్రామ వాసులుగూడ బుడమేరు గట్టుమీదనే వాసము చేయుచుండిరి; ఏబదిమందికి బియ్యమును రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి. అక్కడనుండి 5-20 నిమిషములకు బయలుదేరి పెనుమాకలంకకు ప్రయాణమును సాగించితిమి. సూర్యాస్తమన మగుచుండెను. వారియంతయు జమ్మి, మాగలతో దట్టముగా నెనవేసి కొని యుండెను. మే మాజమ్మయ్యవద్దనుండి పోవుచుంటిమి. జమ్మయ్యయ్యమునకు వచ్చుసరికి పడవ కదలదయ్యెను. పడవ కర్రాసులు తమ యావచ్చుకొని వినియోగించి త్రోయసాగిరి. కాని పడవ కదలదయ్యెను. ఇంకొకసారి ప్రయత్నించిరి. అంతలో త్రోయుచున్న గడకర్ర ఒకటి విరిగి పడవకర్రాసులలో నొకకు నీటిలోపడి మునిగిపోయెను. అందరను నిర్భాంతపడి చూచుచుండిరేగాని ఏమియు చేయగలరైరి. ఒక్క బుడక అంతలో పడవవాడు నైకిలేలెను. వానిచేతని పట్టుకొని నైకిలాగితిమి. మాకు గలిగిన చుసాయమునుండి కాపాడిన సర్వేశ్వరునంత ప్రార్థించితిమి. ఇట్లు కష్టములనుండి గట్టెక్కి రాత్రి 8-30 నిమిషములకు పెనుమాకలంకకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 70 గృహములు గలవు. 20 ఇండ్లు పడిపోయినవి. 25 మంది జనులు గ్రామమును విడిచిపోయిరి. జనసంఖ్య 300. మేము 200 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి. 50 పశువులు చనిపోయినవి. మరునాడు తెల్లవారుజామున నాలుగు గంటలకు బయలుదేరి శ్రీ పర్రు ఉదయము 6 గంటలకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 130 ఇండ్లుగలవు. 25 ఇండ్లు పడిపోయినవి. 20 మంది జనులు గ్రామమునుండి లేచిపోయిరి. జనసంఖ్య 400. మేము 150 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి. ఇద్దరుపినులకు నష్టదానమునుగూడ జేసితిమి. పశువులకు మేతలేక చిక్కిశల్యములైయున్నవి. ఈ గ్రామముంతయు సహింపనలరీకాని దుర్గంధము కొట్టుచుండెను.

అక్కడనుండి ఉదయము 10 గంటలకు బయలుదేరి కలకుర్రాపాడునకు 11 గంటలకు చేరితిమి. ఈ గ్రామమునందు 40 ఇండ్లు గలవు. ఇందులో 20 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. ఈ ఇరువై ఇండ్లవాండ్లను గూడ గ్రామమునుండి లేచి పోయిరి. మేము 75 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి.

II
వడ్డెకుర్రు తిప్పవారి దుష్టసత్తి.
జాలికరముగు నుదంతము.

సోమేశ్వరపాడుదిబ్బ నవంబరు 21:— నేను గతి జాబునందు వ్రాసియుండిన ప్రకారము నిన్న రెండు పడవల మీద ధాన్యమును, బియ్యమును, ఉప్పు చింతపండును వేసికొని, సేవకబృందముతో కొందరితో బయలుదేరితిని. సూర్యకాంతిచే తళితళిత మెరుయుమీండిన జలదర్పణమునందు దవ్వలందుండిన కృత్రికతులను, స్వహాసముదా గామును, ప్రతి ఫలించుచుండెను. మధ్యమధ్యను నీటిమీద నెగురుచుండిన చిరుచేపలు తిట్లెత్తలవలె తమ ధవళ కాంతులను ప్రదర్శించి ఆ యుత్తర కుణమండేనవృత్త మగుచుండెను. సరిగ నాలుగు గంట లగునప్పటికి, మేము భుజబలపట్టణ మాలపల్లె చేరితిమి. మాలపల్లె జలకలశముల నెత్తికొని, కొల్లేటినుండి గ్రామాభిముఖమై పోవుచుండిరి. మాలపల్లెకు ములకవలన నష్ట మెంత మాత్రమును కలిగియుండలేదు. నేను, సేవకబృందముతో పడవ దిగి, నూరుగజముల దూరము నీటిలో నడిచి, మాలపల్లె వెళ్లి నలుముఖములకును తిరిగి జూచితిని. మాలపల్లె మెట్టు గ్రామములను బోలియున్నది. ఇండ్లు పరిష్కృతములై పరిశుభ్రముగ నున్నవి. ఇంటిమీద ఇల్లుతెరు. పీఠాలు ఇరుకులేవు. అనారోగ్య సూచకములైన నెండుకుప్పలు గాని, పేదరాసులు గాని, లేవు. ప్రజలు బీదలైనను, ఏ కూలీనాలియో జేసికొని జీవనముచేసి తృప్తిలై యున్నారు. కానము చేయువారున్న పుచ్చుకొనవారికి కొద్దుపేమి భోగపడవలను, బియ్యము, ధాన్యము బస్తాలనుజూచి, తమ కష్టమైన నియ్యమని గడుసువలలుకొందరు మమ్మును వేదంపసాగిరి కాని సులూత్ర నిసర్జనమునకు పొడిగిలములేక, కాలుకదపులుకు వీలులేక, తిండికి నానాలిప్పలు పకుచున్న తున్నముల్లి మానూరు లంకలమున్నగు వారి దుస్థితియెక్కుడై, భుజబల పట్టణమాలపల్లె వారి స్థితియెక్కుడై? లంకలోని వారితో జూచిన యెడల, భుజబల పట్టణమాలపల్లెవారు సుఖముగ నున్నారనియే చెప్ప వచ్చును. మాలపల్లెయందు నూరుకొంప లున్నవి.

తరువాత మేము 5 గంటలకు పల్లెవాడ మాలపల్లె చేరితిమి. భుజబలపట్టణము మాలపల్లెకును దీనికి విశేష వ్యత్యయము కలదు. మొదట, మేము చూచిన మాలపల్లె యెంతపరిశుభ్రముగ నున్నదో పల్లెవాడ మాలపల్లె అంత మురుగుగ నున్నది. ఇండ్లముందర పండులు, కోళ్లు, మక్కలు, అడ్డముగ నున్నవి ప్రజలును బీదవారు. వారిలో నిరుపేదలకు 70 మందికి ధాన్యము పంచి పెట్టితిమి. పల్లెయందుండిన 42 ఇండ్లలోను 15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. తాను భోజనముచేసి రెండుపూటలైనదని, 90 యేండ్ల ముసిలివాడొకడు మొత్తుకొనెను.

6 గంటలకు అక్కడనుండి బయలుదేరి 7-30 నిమిషములకు నెంచికలమర్రు చేరి పడవనుదిగి లాంతరు వేసికొని గ్రామమునకు జూచితిమి. గ్రామమునందు వడ్డెలు తిప్ప ఇతర వర్గముల వారు లేరు. ఒకటి రెండు కుటుంబముల చాకలివాండ్లుమాత్రమున్నారు. గ్రామమునందు 50 ఇండ్లున్నవి. వానిలో 15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. వారిలో 20 కుటుంబములు పూర్తిగా నిరాధారములై యున్నవి. మామాట వినిన వెంటనే గ్రామములోని ఆలొగోపాలము బిలబిలవచ్చి పడి, మామార్గము నడకట్టివేసిరి. ఎట్లోవారిచేసికొని గ్రామము నంతను తిరిగి చూచితిమి. గ్రామములో కొందరు పొట్టజరుగక, ధర్మాత్ములైనవారందరినీయెడల అడుగుకొని తినుచున్నారు. ఇండ్లు కూలిపోయినవారు మెట్టునుండివారి ఇండ్లయందు తలదాచుకొని కాలక్షేపము చేయుచున్నారు. అట్లు కాలక్షేపము చేయుచున్న ఒక కుటుంబమునకు వెళ్లి కుటుంబినితో మాట్లాడితిని. వారు భోజనముచేసి యుండిరి. గృహరాజ్ఞి గుర్తుమునుందర నలుకవంచమువేసి పిల్లలను బోగొట్టుచు నిద్రబుచ్చుచుండెను. ఆమె మమ్ములను జూచినతోడనే దిగ్గునలేచి మంచముమీద సుఖముగ నిద్రించుచుండిన పసికూలను లేపమత్తించగ మేము నిద్రాభంగముచేయవలదని చెప్పితిమి. కొంతసేపటికి గ్రామములోని, గుడ్డివాడ్రును, అతివృద్ధులును మాయొద్దకువచ్చి వారి దీనస్థితిని చెప్పుకొనిరి. మేము ధాన్యము కొలుచుచుండగ ఒడ్డున మూగిన పిల్లలును, స్త్రీలును, రణరొణధ్వని చేయసాగిరి.

80 ఇండ్ల గ్రామమగు వడ్డెకుర్రు తిప్పవాండ్లులేచి పోయి కొందరు సోమేశ్వరమునకును కొందరు నెంచికలమర్రునకు వచ్చిచేరిరి. కొంతల తలపువ్వార బంధములను నెవరైన దుర్మార్గులు పీక్కిని పోవుదురని ఒకడు మాత్రమక్కడనే యుండెను. నెంచికలమర్రులేచి వచ్చినవారికి ధాన్యము నిచ్చితిమి. మేము ధాన్యము కొలుచుచుండ నొక యువకుడు ముందుకువచ్చి “నానా ఒక పూట తృప్తిగ తిండి తినినయెడల నాలుగు దినములు పప్పు పయంకుటకు శక్తికలుగును. ఒక పూటైనను నింతపెట్టవని, యెలుగెత్తి చెప్పకొనిన సంగతిని బట్టియే వారెంత అన్నాతురులై యుండిరో వ్యక్తమగుచున్నది. “ఆ పుణ్యాత్ముడెక్కడ నున్నాడో, ఆచుహారాశక్తిగడనున్నాడో, ఆపితాపురము మహాప్రభుని తలచుకొని, ఆంధ్రప్రజలకు చెప్పకొని నాలుగు రోజులు బ్రదుకుదు” మని వారందరేక కంఠముతో తమ యామోదమున వెల్లడించి మమ్ములను పిడుకొల్పిరి. మొత్తము మీద మేము 140 మందికి ధాన్యమును రసవర్గములను పంచి పెట్టి రాత్రి 8.30 నిమిషములకు బయలుదేరి 9.30 నిమిషములకు సమీపమునందు గల అలసాడు గ్రామము చేరితిమి. మాపడవ శేపుచేరుటకు పూర్వమే తద్ద్రామాధికారి, మారొరకు వేచియుండి మమ్ముల నాదరించి తమ యింటికి తీసికొనిపోయిరి.

నేను తెలతలవారుచుండెను. గ్రామమింకను మేల్కొంచి యుండలేదు. నేనును, సేవకులును గ్రామ ప్రముఖులలో నొకరిద్దరును పడవదగ్గకు వచ్చి సోమేశ్వరపాడు దిబ్బయొద్దకు 6 గంటలకు వెళ్లితిమి నలుబది సంవత్సరములలోపల ఆసిబ్బువార జనులు వాసముచేసి యుండలేదు. నెంచికలమర్రు, శివారు వడ్డెకుర్రు తిప్ప జలయముమై ప్రజలు నిరాధారులైరి. అక్కడ నిరాధారులైన వారిలో కొందరు నెంచికలమర్రు చేరికొనినది, తద్ద్రామ యుదంతమునందు దెలిపియుంటిని. తక్కినవారు సోమేశ్వరపాడు దిబ్బకువచ్చి ప్రాణములను రక్షించుకొనిరి. సోమేశ్వరపాడు దిబ్బకు సరించి నేను వ్రాసిన నక్కరలేకుండగనే చదువు లూహించుకొనగలరు. ఆదిబ్బ 7 యేకరముల ప్రదేశము. చుట్టును అగారముగ నీరు. దిబ్బయందు చాలభాగము, బోడిచేనును, శిలరేవును, అనరించియుండెను. దిబ్బమీద బ్రహ్మాండముగ గాలి వీచుచుండును. అట్టిస్థితిలో పిల్లమేకతో కుటుంబీకులు కాపురము చేయుటెట్లు? కాపురముచేయుటకు, ఇండ్లు లేవు. కనతిలేదు. వాకలిలే ఇండ్లు కట్టుకొనుటకు గడలులేవు. తాటియాకులేదు. అట్టి విషయమునందు కాత్రికపూర్ణమనాడు పిల్లమేకలతో, కటుబట్టలతో 13 కుటుంబముల వడ్డెలాదిబ్బను,

సాయంకాలము చేరుకొనిరి. ఆకాశరాత్రియందు, ఆ విజన ప్రదేశమునందు, అనారోగి గాలియందు, ఆ దురదృష్టవంతులెట్లు కాలక్షేపము చేసియుండిరో దేవునకే యెరుక. అక్కడకు 8 మైలుల దూరమునందున్న కాపరము కాపురమును, కట్టిరెడ్డి బ్రహ్మయ్యగారు వారికి వెనుకకు పంపించి పుణ్యము గట్టుకొని, కొంపలను నిలువజెట్టిరి. ప్రస్తుతిము వారు తాత్కాలికముగ తాటియాకుల నుడిసెలను వేసికొని కాలక్షేపము చేయుచున్నారనేటికి 4 దినములక్రిందట, కైకలూరు మేస్త్రీలుగారు వచ్చి 18 కుంచముల బియ్యము నిచ్చి వెళ్లిరి. మేమిక్కడ 100 మందికి ధాన్యమును, రసవర్గమును పంచి పెట్టితిమి.

నే నీ జాబును ఒక వడ్డెవాని నడుగుకొని, వానిచేత తాటితోనెమిద ఆకుపీటికి పంపించితిని. నేనీజాబును వాని చేతికిచ్చునప్పటికి, ప్రాతఃకాలము 7-30 నిమిషములైనది. మేము వెంటనే తక్కిన గ్రామమీదకు బయలుదేరుచున్నాము.

III

సంరక్షకనిధి కోశాధ్యక్షులకు నమః రా|| రా|| కాతా సూర్యనారాయణ గారి సముఖమునకు అయ్యా!

మొన్న ఈప్రతీకద్యారా విన్నవించిన ప్రకారం వెల్లటూరు గ్రామమునకు బోయితిని. ఆ గ్రామమునకు వచ్చి వెద్ద మండపముపై కూర్చున్న వెలచునొలను, మునసబు, మొదలైన యితర వేద్దమనుష్యులను దర్శించి ఈ నెల 4 తేదీ నున యాంధ్ర వైష్ణవప్రతీకలో గల కృష్ణవరదలవ్యాసమును గదిరి ఇందుకు సంబంధించిన విషయముల గొన్ని మాటలాడుచుండ మ|| రా|| శ్రీ కలకొండ శేషయ్యగారు వచ్చిటికి విచ్చేసిరి. వారికిని ఈ విషయము విన్నవించి, మేమును మా గ్రామములో గొంతవసూలుచేసి మాజమ్మయ్యతండ్రిక బంపెదమని నెలవిచ్చిరి. తదనంతర మచట గూర్చున్న వారందరూ మాటాట విని మిన్నకుండిరి. సరే అటులై న మరేసంతోషమయి నెలవునైకొని నాతోబాటు తొడలలోతు బురద, నీట శ్రమపడి వచ్చిన నామిత్రుడును నేనును మరలినచ్చురు సారెట్టు డిప్యూటీ రేంజరు గారకు సయ్యద్ మొహమ్మద్ సాహేబు గారిని జూడ వారు రెండు రూప్యముల సత్కరించిబంపిరి. అనంతర మచటి నుండి మా గ మ్య స్థాన మ గు కుం ట ము క్కల ము చేరితిమి. అచట చందా పూర్వముగా వసూలుచేయరు 8-4-0 దొరకినది. ఈరెండు గ్రామములలోనిది తిరిగి మా మయిలవరం గ్రామములో వసూలైనదియు మొత్తమురు 15-0-0 రూప్యములుగ్రామ ప్రస్తురము మునసబు పూర్వముగా బంపుకొనుచున్నాము. మాబాలభారత సంఘసోదరులును నేనును ఇంకొన్ని గ్రామములు దిరుగుచున్నాము. పసూలైన వెంటనే బంపికో నెదము.

బాలభారత సమాజకుమ.

BRIEF TELEGRAMS.

U Po has been appointed a member of the Burma Legislative Council in place of the Hon'ble Maung Bah Too C. I. E., who resigned.

The P. and O. steamer "Nellora" which left Bombay on the 30th ultimo arrived at Marseilles on Saturday the 18th instant. All well.

The P. and O. steamer "Khyber" which left London on the 3rd instant, and has on board the mails of the 10th inst., arrived at Port Said on Tuesday the 21st instant.

The Eastern Telegraph Cable Company report that owing to cable interruptions of the Peninsula that weak-end and deferred Foreign Telegrams are being posted between Gibraltar and London.

The public are advised to hold over unimportant telegrams till the cables are restored.

Mr. K. S. Chandra Sekhara Iyer, Judge of the Chief Court of Mysore, has been granted one months privilege leave from the 13th of the next month.

All-India Weather.

SIMLA, November 22. The disturbances in the south of the Bay continued to move westwards. Its centre which is this morning at about three hundred miles off the south Madras coast has not yet commenced to give rain. Inland the weather has been practically dry everywhere, but the disturbance in the north is giving cloud in Kashmir and the Punjab.

FORECAST:—Rain in the south of the Peninsula and some snow in Kashmir.

Podanur News.

PODANUR, November 22. Last night at about 9 P. M. in the Podanur shunting yard at mile 301 Coupling Porter Kallaniam was caught between buffers of T. L. and C. G. 13 mile on duty and was killed instantaneously. The body was handed over to the Railway Police for the usual inquest.

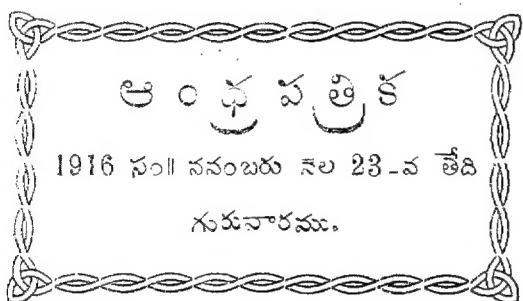
వరదలు - ఆంధ్ర పత్రిక నిధి.

రెండు సాయమునకు నిలువ	5329-11-8
20-వ తేదీ నిలువకు 21-వ తేదీని చూపుటలో	
అంత పొడవులు	1-0-0
20-వ తేదీని నిర్దేశించిన పొడవుల జరు 12-5-0 కి	
చూ 12-5-4 జరు కట్టినందున నిలువ	0-0-4
కేసుయందు జరు లేదు.	

5330-12-0

విషయానుక్రమణిక.

విషయము	2
రెండు పురి కావనము	3,4
కోట్టేటిములక	5
ప్రధానవ్యాసము	
సంక్షేపము - వరదల సంక్షేపము	6
విషయము	7
వివరము - సంగ్రహము	
కోట్టేటిములక	8,9
కోట్టేటిములక	10
ఇంట్లోని పురిగ్రామము	11-12
ఇంట్లోని పురిగ్రామము	13

తామసంరక్షణ - వరదలనుండి సంరక్షణ

కర్నూలుజిల్లా కలెక్టరుగారు జ్ఞాపక ముంచు కొనవలసిన దని ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారు కర్నూలు నగరముకు సంబంధించిన ప్రకటనములో చూచించిన కార్యక్రమము ఎట్టివారి బుద్ధికిని మిక్కిలి తొందరమీద చూచించిన కార్యక్రమముని తోచక పోదు. తామకాలమున ప్రభుత్వమువారు ప్రజలకు నిచ్చు సాయమునకును వరదకాలమున ప్రభుత్వమువారు ప్రజలకు ఇచ్చువలసిన సాయమునకును విభేదము కలదుట సామాన్యరూపపుల కై నను తోచకపోదు. తామకాలమున దుఃఖముల పాలగువారు జనులలో నొక్క విభాగమునకు చేసిన వారలే కాని అందరును కారు. ధనవంతులగువారును మధ్యతరగతులవారును తామకాలమున కొంతమీద కష్టము లందుచుండవచ్చును గాని ఇతరుల సురక్షణ కొరకు మాత్రము వారు బయలుదేరి రావలసిన యవసరము లేదు. సామాన్యముగా మిక్కిలి బీదలగు వారు మాత్రము సురక్షితులను వెదకుకొనవలసి యుదురు. ఈ బీదలకైనను తామకాలమున ఇంట్లు వాకిట్లు నశించిపోవు. గుడ్డ గుడ్డను మాయమై పోదు. కష్టము చేయుటకు గల స్వార్థము కూలములు తుల్యగా నుండ మున్నవి. తామకాల మైనయెడల ధనము పోచిపోయి కూలివారి తక్కువయై బీదలు జనులకు ఆదాయమార్గములు నిరోధితము లగుటయు వ్యయమున కెక్కువ కావలసి వచ్చుటయు తరులగుచున్నది కాబట్టి అట్టి సమయమున బీద

లలో దుర్బలు లైనవారికి - కుంటి, గుడ్డి, ముసలి వారలకు - అన్న మిడుటయు పనిచేయగల వారలకుపని కల్పించుటయు గింజలులేని ప్రాంతములకు గింజలు కల ప్రాంతములనుండి తెప్పించి మధ్యవర్తుల లాభములను తగ్గించి ఉచితముగ నెలలకు అమ్మించుటయు సంరక్షణ కార్యము లగుచున్నవి. సామాన్యముగా ఈ కార్యముల నొనర్చుటకే ప్రభుత్వమువారు తామకాలములలో పాటుపడుచున్నారు. ఈ మాత్రము సాయము దొరకినను తామబాధ విశేష భాగము నివారితమగుచున్నది. తామసమయములలో గూడ ప్రభుత్వాధికారు లిచ్చు సంరక్షణ చాలును చాలదను విమర్శ లేన్నియేని కలవు. వారి ప్రశంస ఇచట అప్రస్తుతము. అయిన నావిమర్శలకు బునాది కారణమేది యని గ్రహించుటమాత్ర మవసరము. ప్రజయొక్క సంపాదనాపటుత్వము తగ్గక యుండు రీతిని వారిని కష్టకాలములలో పట్టుకొని వచ్చుట ప్రభుత్వమువారి విధానకృత్యము. మనదేశములోని పంటకాలువలలో నొక కొన్ని తమ వ్యయమును తాము భరింపగలదుట వి గావు. అయినను ఏల ప్రభుత్వమువారు వారిని త్రవ్వించియున్నారు. ఆ ప్రాంతముల జనులు తామపరంపరచే సంపాదనాపటుత్వమును కోల్పోక యుందురుగాక యని. తామము వచ్చినప్పుడు ప్రజల ప్రాణములు దక్కించునంతటి మాత్రము ప్రయత్నముచేసి వారి పటుత్వమును క్షీణింపజేయుటకంటె తామమును ఎదురగల శక్తి ప్రజలకు అంతకు ముందే కలుగునుగాక యని. ఈ కారణముచేత మన నాయకులును ప్రభుత్వమువారిచేత కైట్లు వేయించుటకంటె నీటి కాలువలు త్రవ్వించుట సత్వరముగ జేయింప వలయునను దృష్టితోనే యెల్లప్పుడును పరిశ్రమచేసి యున్నారు. తామకాలమునకై ఆలోచించబడిన ఈ యాలోచనయే వరదకాలములోను గాఢతరముగా నాలోచింపవలసి యున్నది. వరదకాలమున ఖక్కిరులగువారు బీదలు మాత్రమే కాదు. మహారాజులకు గూడ పేదరికముతప్పదు. బసగానపల్లి నవాబుగారి దివాన్ గృహము వస్తువులు యారత్తును గంగాధవానికి ప్రీతియైపోగా నాతడు ఇతరుల దిచ్చిన గుడ్డ కట్టుకొని వణకుచు కూర్చుండవలసి వచ్చినదట! ఆ దివాన్ గారికి సంభవించిన విపత్తే కర్నూలులో అనేకులు వర్తకులకును సంభవించినది. ఇతర స్థానములలో నింక నెందరో సమకూరినది. వరదలన కలుగు నష్టము ఆకలివేళకు అన్నము లేకపోవుట యొక్కటియే కాదు. కలుగు నపాయము దేహము కృశించిపోయి చచ్చిపోవుట మాత్రమే కాదు. వరదలో పంటలు పాడైనవి. ఇండ్లు కూలిపోయినవి. గుడ్డలుజలములో కొట్టుకొని పోయినవి. పాత్రలు ఒడులో చేరిపోయినవి. ప్రజ, బీదలు ధనవంతులను భేదములేక, నిలువ నీడ లేక త్రాగుటకు గంజిలేక కట్టుటకు గుడ్డలేక జీవించుటకు ఆధారము లేక మ్రాచుపడి పోయినారు. అట్టి వారికి ప్రాణము పోకుండ విడికెడు గింజలుపెట్టిన నేమి యుపయోగము? ఆచ్ఛాదనము లేక వానలో గాలిలో వణకు పొందవలసినదేనా? నిలుచుటకు ఇండ్లులేక పరదేశములకు గ్రమింతు కూలీలుగా వెడలి పోవలసినదేనా? ముందునకు జీవిత పరికరములు లేక ఇప్పటికే దేశమున ప్రబలిపోయి యుండు భిక్షకవర్గమును పెంచివేయవలసినదేనా?

మా మానసమునకు వీని కెవ్వరికిని ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారి మహామాత్రములో ప్రత్యుత్తరము కానవచ్చుటలేదు. మా సోదరు లెందరు వరదల వలన అలజడిబడియున్నారో వారందరును ఎప్పటి విధమున సంపాదనాశక్తి గడించువరకును వారలకు కావలసిన సర్వసహాయమును చేయుట ప్రభుత్వమువారి యొక్కయు ప్రజానాయకుల యొక్కయు పరమ ధర్మమని మా యభిప్రాయము. ప్రభుత్వవారి రిమిషన్ ప్రధానము వ్యవసాయకులకిచ్చు అప్పులు అడ్వాన్సుల పద్ధతి ఇవి యెల్లయు నుత్తమోప యోగమునకు వినియోగింప బడవలెను. ఇవి కార్యక్రమమున వచ్చు వరకు వీనివలన సురక్షితులు కావలసిన వారికి తాత్కాలిక సాయముచేయుట యత్యవశ్యకము. వీనివలన సురక్షితులు కాజాలని బీదలు సామాన్యముగ కర్మకరులును నిమ్మజాతుల వారును తగిన ఆచ్ఛాదనము నందుటకును కూలిపోయిన ఇండ్లు కట్టుకొనుటకును తప్పక సాయము నందవలసి యున్నారు. అట్టివారి పశువులు పనిముట్లు నిలచుటకు తగిన ఏర్పాటులు జరుగవలయుననినను విశేషంబుగ వారిపక్షమున నడుగుట కాజాలను. ప్రాణసంరక్షణ మాత్రమునకే ప్రభుత్వము వారు సాయము చేయవలసిన దని తామనివారణపద్ధతిని బట్టి ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారు వ్రాసిన వ్రాత ఈ పరిస్థితులలో అత్యంత దోషభూయ్యము. కర్నూలు కలెక్టరుగారు కష్టము కలిగిన స్థానమున నున్నందున వారన్నియు చక్కగా నెరింగియుందురు. ఇతరవిషయములలో కలెక్టరులకు పరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము లియ్యను సందేహించని ప్రభుత్వాధికారులు కలెక్టరు చక్కగా నెరింగివిషయములలో ఆతనిపై తమ యధికారమును ఆతడు పని ప్రారంభించిన ఎనిమిదిరోజులలోనే ప్రయోగింపజూచుట ప్రజల దురదృష్టముగాని వేరుకాదు. స్థానిక ప్రభుత్వమువారు ఈ విషయమును గమనించి వరదచే బాధితులైన ప్రజకు అంత్యదశలో నున్నంగాని సాయము చేయము అను సిద్ధాంతమునే యనుసరింపక తగిన డోడ్డులు చూపి మంచికాలములలో తమ ఎల్ల యధికారమునకు లోబడి తమ ఎల్ల యాదాయమునకు కారణభూతులై ప్రవర్తించు ప్రజల కృతజ్ఞతకు పాత్రు లగుచు గాక యని నమ్ముచున్నాము.

సి. ఐ. డి. వారు-విద్యాలయములు.

విద్యాలయములు పవిత్రస్థానములు. అచ్చటి వాతావరణము పవిత్రవాతావరణము. విద్యార్థుల వాతావరణమున శిశువులు మాతృసన్నిధి యందు వలె సుసంరక్షితులు. కృష్ణుడు నుండు గము లొనర్చి పుష్ప నందగో బృందపుర ప్రజలు యశోదాదేవికి మొరపెట్టినట్లు విద్యార్థులు నేర మొనర్చినయెడల బయటివారు విద్యార్థులకు మొరపెట్టి వారి మూలకముగా విద్యార్థులను విచారణకు తేవలసియుండును. ఇది లోకమున సంగీకృతమైయుండు న్యాయము. ఇదియే యెల్లసభ్యరాష్ట్రములలోను అనుసరింపబడుపద్ధతి. మేము విద్యార్థులుగానున్న యప్పుడును నీ న్యాయమే చెల్లుచుండినది. క్రైస్తవకళాశాలాధ్యక్షులుగానుండిన డాక్టరు మిల్లగుగారు తమవిద్యార్థుల విషయమున పోలీసు వారు గాని బయటివారు గాని జోక్యము కలుగజేసికొనినచో వీరి కారవము నిలువ నిచ్చుచుండిన

వారు కారు. తరువాత కూడ ఇతరులు అధ్యక్షులుగా నున్నప్పుడు గూడ విద్యార్థులు కళాశాలలో గాని వసతి గృహములలో గాని యున్నప్పుడు వారిపై దోహదోపదేశజరిగేనేని ఆ దోషమును అధ్యక్షులే విచారించి శిక్షించుచుండువారు, పోలీసువారు కాగా తరిమివేసిన తరుణములును మే మెరుగుదుము. ఇది యొక క్రైస్తవ కళాశాలకు మాత్రమే సంబంధించిన పద్ధతయని మే ము కొనజాలము. ఎల్ల విద్యాలయములలోను విద్యార్థులకు చెందినవరకు ఏ ఐది నడుపవలసి యున్నను ఇతర శాఖాధికారులు అధ్యక్షుల మూలముగానే నడుపుచు వచ్చియున్నారు. నడుపుచున్నారనియే మా నమ్మకము. కాని ఇటీవల వంగరాష్ట్రము నందు మాత్రము ఈ యాచారము స్వల్పముగా భిన్నమైనది. విద్యార్థులు నివసించు ప్రత్యేకగృహములలోనికి పోలీసువారు దూరి సోదాలువేచి యున్నారు. అయిన నవి ప్రత్యేకగృహములు. విద్యాలయాధికారుల యాజమాన్యమున నిర్వహించబడు స్థానములు కావు. నేటికి సి. ఐ. డి. వారు విద్యాధికారుల గౌరవమును తామే సంపాదించుకొనినారు. వారణాసి పురములో హిందూవిశ్వవిద్యాలయము ప్రారంభమున పనిచేయుచున్న దనుట మా చదువరు లెరుంగుదురు. ఆ విశ్వవిద్యాలయమునకు ముఖ్యాధికారులు ఆపవిత్ర త్రేత్రమునందలి సెంట్రలు హిందూ కాలేజి యనుటయు మా చదువరులకు తెలిసిన సంగతియే. ఈ కళాశాలకు సంబంధించి వసతిగృహములకు కలదు. అందులో తారతమ్యద్రవ్యము కనియు నభిసంకాత బోసనియు ఇరువురు విద్యార్థులుండిరి. ఈ ఇరువురు విద్యార్థులే కారణమున నో పోలీసువారికి కావలసినవచ్చినారు. ఆ కారణము వైవిధ్యమైన మనకిప్పటికి దెలియవు. అవి సరియైన దగునో కాదో న్యాయస్థానములో గాని బయట పడవు. ఆ నిర్భాగ్యులగు పిల్లకాయలను అచ్చటి ప్రభుత్వాధికారులు దేశక్షేమ సంరక్షక శాసనము క్రింద నిర్బంధావాసమున నిడదలంచిరేని ఆ కారణములు తెలియుటకే మార్గముండదు. కారణము లెల్లవియైనను మన ప్రస్తుతాంశమునకు అవసరములు కావు. కాంక్షములు మిక్కిలి చక్కనివే కావచ్చును. అయినను ఈ సందర్భమున సి. ఐ. డి. వారు జరిపిన పని మాత్రము విద్యాలయాల గౌరవమునకు పవిత్రతకు ననుకూలముగా కన్పించదు. మా కందియుండు నార్తనుబట్టి పైన పేర్కొనబడిన ఇరువురు విద్యార్థులకారకై సి. ఐ. డి. వారు వసతి గృహము మీదికి పరిశోధనకుగాను దండయాత్ర నైవలినారు. తారతమ్యద్రవ్యముని పట్టుకొని కొట్టులో పెట్టినారు. నభిసంకాతుడు దొంగకకపారిపోయినాడట! ఇందులో విద్యాలయాధికారులకు సమాచారమైనను తెలిసియు కానరాదు. విద్యార్థులు రాజకీయ దోషులను ననుమానమున్నదట. ఆ కారణముచేత విద్యాలయాధికారులను విశ్వసించరాదా? విశ్వసించుట తగదా? సి. ఐ. డి. వారి వలె సహాయము ప్రభుత్వమునాటికి విద్యాలయాధికారులు చేయనిచ్చగింపరా? విద్యార్థులను సరియైన మార్గమునకు దెచ్చుభారము సి. ఐ. డి. అధికారుల కెక్కువ కలదా? విద్యార్థులకు కెక్కువ కలదా? విద్యార్థుల బోధము స్వల్పము వైనయెడల గురువులద్వారా నెరుంగునట్లు ప్రభుత్వాధికారులు చేసినచో అనేకాభియోగములు తగ్గిపోవా? ఎట్లైనను విద్యార్థుల విషయమున విద్యార్థులకు ప్రత్యేకము లేకుండ పోలీసువారే చర్య బుచ్చుకొనుట న్యాయమగునా? ఈ సంగతులను ప్రభుత్వమువారును దేశనాయకులును ఆలోచింతురు గాక యని కోరుచున్నాము.

చక్రివర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపుగారు
ఆస్త్రియా చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపుగారు పరలోక ప్రాప్తి జేరినారు. ప్రస్తుత మహాసంగ్రామమునకు కారణ భూతమైనది ఇతడే. సర్వయాకు అసాధ్యులగు తుది వక్త మాన మంపినది ఫ్రాంసిసు బోసెపు చక్రవర్తియే. ఆచక్రవర్తి నేటికి యుద్ధకాల మధ్యమున ఈలోకమునుండి యదృశ్యుడైనాడు. అందువలన యుద్ధమున నెంతో విభేదము కలుగునని తలంపరాదు. నేటిదినము యుద్ధము ఆస్త్రియా చేయుచుండు యుద్ధము కాదు. ఆస్త్రియా చేయుచుండు యుద్ధమే యైనయెడల నెన్నడో ముగిసియేయుండును. కాని ఆస్త్రియా హంగరీ బల్గేరియా తుర్కీ అన్ని ప్రదేశములను ఏకశక్తియై జర్మనీ కార్యక్రమమున నడుపుచుండుటచేత చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపు పోయినను యుద్ధము మాత్ర మాతనితో పోజాలదు. చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపు యొక్క తొందరపాటుచే ఆస్త్రియా మహాసంగ్రామమున కీడువబడి ఈ రెండున్నర సంవత్సరములుగా దెబ్బ తరువాత దెబ్బ తిని డెస్సియున్నది. కావున ఫ్రాంసిసు బోసెపుతోనే యుద్ధమంతము కాకపోయేనేమని తనలోతాను అసంతృప్తియై గొణగుకొనునేనా తెలియదు. అట్టి యసంతృప్తి యెంతవరకు యుద్ధముయొక్క పోకడను మార్చగలుగునో మదింపు చేయరాదు. ఎట్లైనను ఫ్రాంసిసు బోసెపుమాత్రము సంగ్రామ నరకమును తప్పించుకొని పరియొక రంగమునకు వెదలి పోయినాడు. లోకమున మహా నరకముపా లావ్యక ఆతనియాత్మ అచ్చట నెట్టి కాంతిని పొందునో ఎవ్వరు నమ్మింప గలరు?

సా ని క వార్తలు

“నెల్లూరు” స్టీమరు:—క్రిందటి నెల. 30 వ తేదీన బొంబాయినుండి బయలుదేరిన నెల్లూరు స్టీమరు నెల 18 వ తేదీన ముంబైతముగ మోరిసును జేరినది.

“కైబరు” స్టీమరు:—ఈ నెల 8 వ తేదీన లండను లో బయలుదేరిన కైబరు స్టీమరు 21 వ తేదీ ముంబైవారము నాటికి పోర్టు సెయిడ్ను జేరెను.

మోరీసుతపాలు:—మోరీసునకు బోవలయు తపాలు జనరలు పోస్టాఫీసునంద 27 వ తేదీ సాయంకాలము 4.45 గంటలకు కట్టివేయబడును.

చెన్నపురి వర్ష పాతము:—జనవరి మొదటితేదీ నుండి ఈనెల 19 వ తేదీకి పక్షివర్షము 38.08 అంగుళములు. ఈ కాలమునకే దామాషావై పడవల మున్నము 39.40 అంగుళములు.

సుగుణవిలాస సభ:—ఈ సభవారు నవంబరు 25 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకువిశ్వవిద్యాలయమున మంపరమున “మరంగేళ్ళవర్తక” Merchant of Venice నాటకము నాన్లభాషలో ప్రదర్శించెదరు.

పట్టపరీక్ష విద్యార్థులు:—గత సంవత్సరము పట్టపరీక్షయందు గృతార్థులయు కాన్వోకేషనుకు బోవనున్న విద్యార్థులను లండన్లోని కళాశాలకు క్రైస్తవ యువతీసంఘమువారు నిన్నటిదినమున నోక వింహాసగిరి.

మైలాపూరు సంగీత సభ:—వైసభవారి యాజమాన్యముక్రింద ఈనెల 26 వ తేదీ ఆదివారము సాయంకాలము 4.15 గంటలకు బ్రాము వైఖ్య భాగవతము గారు గోవాల నాయకరు మూల హాలులో, (శ్రీ కపాశేశ్వర స్వామి కొలనమొలమున) వల్లీపరిణయము హరికథ జెప్పెదరు.

లక్ష్మీశృంగార సుమయజరి:—అను సుస్మృతి గ్రంథమునకు దుర్గా సుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు చేసిన యాంక్ష భాషాంతరీకరణము ప్రతికాముఖమున లోగడ విమర్శింపబడినది. దాని నెల 0-4.0 వలయువారు నెల్లూరు రాజకీయలోని గ్రంథ కర్తకు వ్రాసిన బడయగలరు.

సన్నుక సాన్నిధ్యము:—మదరాసు ప్రెస్సు ప్రతికా కార్యాలయమునందలి బంత్రాతు సుందరలాలు సంపాదకునివేర నోక కమరులో వచ్చిన రూ 2-1-0 విలువగల పోస్టుస్టాంపుల నుండింప బ్రయత్నించినందున వారికి ఆరు మాసములు కఠినశిక్ష విధింపబడెను.

కమ్మవిద్యార్థి మహాసభ:—కమ్మకుల హాలులో నీ వత్సరమున, బి. ఏ., పట్టభద్రులై విశ్వవిద్యాలయ నుత్కారము నొందనున్న వారిని గౌరవించ మదరాసు, తంబుకొట్టిపిథి ముత్యాలపేట హైస్కూలు భవనములో ఈనెల 25-వ తేదీన సాయంకాలము 3 గంటలకు చెన్నపురి కమ్మవిద్యార్థి బోక సభ గావించెదరు.

మదరాసు మరణజాబితా:—18 వ తేదీతో సంక మగు సారములోపల చెన్నపురియందు మరణించిన యువలోపి యనుడు 1; యూ రెషియనులు 8; భారతీయ క్రైస్తవులు 15; హిందువులు 248; మహమ్మదీయులు 30; మొత్తము 302 మైలు. నకు పడిన మరణసంఖ్య 30.3.౧౩ సంవత్సరముల దామాషావై మైలునకు పడిన మరణసంఖ్య 42.2.

మదరాసు యువజన వాఙ్మయ సంఘము:—సంఘమువారి యాజమాన్యముక్రింద ఈ నెల 25 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-45 గంటలకు జార్జి టౌను చదువా ముత్తయప్పను వీధియందలి 53 వ నెంబరు మంపరమున జి. వి. సుబ్బరామయ్యగారు “తెలుగు వాఙ్మయ విమర్శనము” గూర్చి తెలుగున నుపన్యసించెదరు. జి. హరిసర్వోత్తముగారు ఎం. ఏ. గారు సభాధిపత్యమును వహించెదరు.

డాక్టరు ఎం. ఆర్. గ్రంథి. ఎం. బి. బి. ఎస్. గారు:—జి. ఎం. ఎస్. కళాలో నోక క్షేంపరీక్షిమిషను నో సగబడివీరు బొంబాయికళాలో నిమగ్నింపబడిరి. క్రిందటి నెంబరునెలలో వీరు బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయమున డిగ్రీ పదవిని వడసిరి. వీరు మదరాసు పురవాసి జి. పోలస్వామి శెట్టి బి. ఏ. గారి కొమారులు. ఎ. ఎ. ఎస్. పదవిని వడసిన వైశ్వవిద్యార్థులలో ప్రథములు. వైద్య పట్టపదవిని వడసిన వైశ్వవిద్యార్థులలో రెండవవారు.

శ్రీధరగవత త్వబోధిని సభ:—వైసభవారి యాజమాన్యముక్రింద పండిత టి. లక్ష్మీకాచార్యులవారి నలన ఈనెల 24 తేదీ శుక్రవారము సాయంకాలము 6 గంటలకు దువ్వంతరాజు చక్రవర్తము, 25వ తేదీ శనివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు భీష్మకవనమును, 26వ తేదీ ఆదివారము సాయంకాలము 4 గంటలకు సత్యనాథి పరిణయమును, అను మూడు కాలక్షేపములు సామాకారుచేటి హిందూ కళాశాలలో కళా హైస్కూలు భవనమున జరుగగలవు. ఆదివారమునయు 7 గంటలకు వై పండితుల వారివలననే ఒక ఉపన్యాస మి యుండును.

రాజద్రోహపు ఖైదీలు. లాహోరు, నవంబరు 22:—1915వ సంవత్సరపు రాజకీయ బందిపోటుల సందర్భమున పట్టురడిన భార్యకసింథ, ల. లీప్ సింగు, భూతాసింగు అనువారలు జలంధరు కైలునుండి పాటిపోయిరి. లీప్ సింగును మహిల పట్టుకొనిరి. తక్కిన ఇద్దరైన పట్టుకొనువారికి 500 రూపాయల బహుమాన మియబడును.

ప్రాచీనరూమమూర్తిగారు

ఇండియన్ మోరక్యులెస్ అనగా భారతీయ భీముడు అని ప్రసిద్ధిజేరిన కోడి రామమూర్తి గారు నవీనచతుర్తార విద్యాప్రవీణులగు మూర్తు మండిపో చెన్నపురికి విచ్చేసి శ్రీ పెల్లూరు ప్రభుప్రభుగారు ఆదరణక్రింద 1916 సెప్టెంబరు 6 వ తాళిముండియు రెండు వారములు చెన్నపురి ఎస్టేషనుకును ప్రదర్శన విచ్చెదరు. ఆ నాడు శ్రీవారలు కూడ దయచేయుదురు. ఆ నాటి సామ్మ మద్రాసు యుద్ధనిధి కియ్యబడును. ఇకను వీరు ఈప్రాంతముల లిమ ప్రదర్శనమును జరుపరు. టి. శెట్టి, మద్రాసు వెస్టు అందుకో, వారివస్త్ర దొరకును.

ఐరోపా మహా సంగ్రామము

జర్మనీవారు గ్రీసుమీద యుద్ధమును ప్రకటించిరా?

గ్రీసు - శత్రుదేశముల మంత్రులను మిశ్రమండలివారు పంపివేయుట

0000000000000000

ఆస్ట్రియా - నిర్బంధ నైతికతాసము వీగిపోవుట

అలహాబాదు

(రైటరు ఏ జె స్పీ.)

ఇంగ్లండు

అలహాబాదు వార్తాముఖము

లండను, నవంబరు 21:— లాయడ్ జార్జిగా రెల్లప్పుడును యుద్ధవిషయముననే ననిశ్చయించుచున్నాడు; కాని అలహాబాదు వార్తాముఖము విషయమున బహుశః పనిచేయగల "జైముస్" పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

అన్యాయమైన యుద్ధము

లండను, నవంబరు 21:— అన్యాయము ఇట్టి అన్యాయమైన యుద్ధమునకు సమర్థింపజాలరని "ఈవినింగ్స్పోస్టు" పత్రిక వ్రాసినది.

జర్మనుల తప్పుడు వాతలు.

లండను, నవంబరు 21:— నవంబరు 14వ తేదీన ఒకపరాసు యుద్ధనాకమ ఇంగ్లీషు అభ్యాంతమునందు ముంజినట్లు జర్మనులు ప్రకటించిన ప్రకటనము తప్పుని ఎడ్మిరాల్టీవారు ప్రకటించుచున్నారు.

సహాయ సేనలు.

లండను, నవంబరు 20:— సహాయ సేనలు తరుచుగా నున్నందున, వానిని నిర్బంధమునై భర్తీచేయుటకు ప్రజాప్రతినిధి సభలో సభ్యుల సమ్మతి తీసికొనబడునని జైముస్ పత్రికకు వాసింగ్ట్స్ విలేఖరుడు వ్రాసెను.

ముంచబడిన స్త్రీమరులు.

లండను, నవంబరు 22:— స్వీడనువారి "జోకింగ్" "బ్లిక్ లాండు" అనునవియు, నార్వేవారి "ఫిన్" "పర్నాస్" "అనునవియు, డాల్ఫిన్" అను దచ్చినాకయును ముంచబడినవి.

బాల్కను

గ్రీసుపట్టి.

లండను, నవంబరు 21:— శాంతికాలమునందుకంటె ఎక్కువగాను క్షిరంకులను తుపాకులను తమవరముగా నిచ్చివేయవలయు నని మిత్రమండలివారు గ్రీకు ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి.

శత్రుసేన.

లండను, నవంబరు 21:— 25 ఆస్ట్రియను జర్మను సేనలు వలేషియా మధ్య భాగమునకు! బోవుచున్నవని పరాసు యుద్ధ తంత్ర విశారదులు చెప్పుచున్నారు. శత్రువులు కింపో లంగుకు చుట్టులిగి వచ్చుటకు బ్రయత్నించుచున్నారు. అట్లైన కాక్సెలియనుల అడవులకు దక్షిణముననున్న రోమేనియనుల వెనుకనుండి శత్రువులు కింపో లంగుకు పోవలసియుండును.

జర్మనుల ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 21:— సెర్వియనులు విజృంభించి ముందుకువచ్చుచున్నందున తాము మొనాస్టరును వదలిపోయి తిరుని అగ్రములు ప్రకటించిన ప్రకటనమునందు సెర్వియనులు ప్రతిఘోషింపబడమనియు జర్మనులు మొనాస్టరును వదలివేసినది కొందఱు అగ్రము చెప్పుచున్నారు. కెనాలిద్గము లతి ప్రాముఖ్యమైనవి. బలియమైనవి. మిత్రమండలివారు వానివెదురుగా బోయి పట్టుప్రయత్నమును వదలివేసిన తరువాత సెర్వియనులు తూర్పుననున్న కొండలవారినుండి ముందుకువచ్చి కెనాలి యొద్ద శత్రు సేనలను ప్రక్కనుండి ముట్టడింపఁజేసినవచ్చును. సెర్వియను లీప్రయత్నములను సక్రమముగా జరిపి జయించిరి. దీనినే శత్రువు లొప్పుకొనిరి.

గ్రీసులోని శత్రురాయబారులు

ఏథెస్సు, నవంబరు 22:— గ్రీసులోని శత్రురాయబారులు తాము కొన్ని దినములైన వెనుక వెదలిపోవునట్లు అనుజ్ఞానీయ చరణని చెప్పిరి కాని వారి విజ్ఞాపనను త్రోసివేయబడినది. వారిందఱును తేవడిదినము తప్పక వెదలిపోవుదురు.

పట్టువడిన సామగ్రి.

అలహాబాదు, నవంబరు 22:— "డెయిలీ టెలిగ్రాఫ్" పత్రికకు రోమవిలేఖరు డిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:— కొన్ని దినముల క్రిందటనే శత్రువు లాఫురమును వదలివేయ నారంభించిరి. భోజన సామగ్రిల ననేకములను, యుద్ధోపకరణములను వదలివేట్టి పోయిరి. శత్రువులు కొందఱు సివిలియనులను ఇండ్లలోనుండి లేచిపోయి యిండ్లను తగులబెట్టవలయునని ఆజ్ఞాపించిరి. విశేషముగ సామగ్రిపట్టువడినది రోమనగరమున కనేక తంత్రులవారువచ్చెను. బహుశః మొనాస్టరు పతనము సెర్వియాలో శత్రువులు ప్రకటించ నీయలేదు. దీనివలన ఏథెస్సుస్థితులెట్లు మారినవో యింకను జెలియలేదు.

బెర్లిన్ నగరము.

మొనాస్టరుపతనము బెర్లిన్ నగరమున విశేష సంతాపమును గలిగించెననియు, వెర్దెవార నేకులు బల్గేరియను సేనాధిపతులను నిందించుచున్నారనియు "ఎక్స్ ప్రెస్" వార్తాసంఘమునకు ఆంట్టగామ్ విలేఖరుడు వ్రాసెను.

బల్గేరియనులపై తప్పుపడుట.

సెర్వియారంగమున నుండిన జైముస్ పత్రికా విలేఖరు డిట్లు చెప్పెను. ఒక జర్మను ఖరీదదశమువద్ద నున్న బల్గేరియనుపదాలినేన దానిని లక్ష్యముచేయకుండాగా సెర్వియనులు వెనుకనుండిచ్చిపడి ఖరీదులు కదలింపబడక ముందే వానిని పట్టుకొనిపోయిరి. బల్గేరియను లుత్తరువులు లేకయేపనినైనను చేసి కష్టముచెత్తురు.

పోర్చుగలు

"మెషీకో" అను పోర్చుగీసువారి నావ

సముద్రాంతగ్రామిని తప్పించుకొనుట

లండను, నవంబరు 21:— ముందు "కోల్టర్" అను జర్మను నావగా నుండిన పోర్చుగీసువారి "మెషీకో" అను నావ ముంచివేయబడినది 19 వ తేదీ రైటరు వార్తలను జెలిపెను. కాని "మెషీకో" అనునది సముద్రాంతగ్రామిని తప్పించుకొని సుగతీతముగ నున్నదని "మార్నింగ్స్పోస్టు" పత్రికకు లిస్బన్ విలేఖరుడు వ్రాయుచున్నాడు.

జర్మనీ

జర్మనీలోకి పంపబడినవారు

లండను, నవంబరు 21:— ఇదివఱకు బెలిజియము ప్రాన్సు దేశములనుండి జర్మనీకి పంపబడినవారు ఒక్కొక్కఁడును కొంతకాలము నిచ్చినవెనుక వదలివేసిరి. జర్మనీకి పంపబడుటకు సిద్ధము చేయబడినవారు 50 పౌను లిచ్చునెడల వారిని వదలివేయుదురు. ఈ మొత్తమును 25 పౌనులవఱకు తగ్గించిరి.

జర్మను నైమానికులు

పత్రికములను పడవేయుట.

లండను, నవంబరు 20:— మిత్రమండలి విమానముల దాడియందు జర్మను సివిలియను లనేకులు చంపివేయబడిరని మిత్రమండలివారు ప్రకటించిన విషయము లన్నియు తప్పులనియు, మిత్రమండలి విమానములకు ప్రతిగా తాము విమానముల దాడి సలపుదుమనియు జర్మను నైమానికులు పత్రికములపై ముద్రించి ఫోన్సు రంగమునందు బడవేసిరి.

జర్మను విదేశ ముత్రి

రాజీనామా యిచ్చుట.

లండను, నవంబరు 22:— జర్మను విదేశముత్రి హెర్ వాన్ గాగో అనునతడు అనారోగ్యకారణమున తనఉద్యోగము నకు రాజీనామా యిచ్చెను. అతని సహాయకార్యదర్శి హెర్ జిమ్మర్ మన్ అనునతడు ముత్రిగా నియమింపబడునని బెర్లినులో ననుకొనుచున్నారట!

చాన్సులరు ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 16:— హెర్ సిక్ మన్ అను నతడు వర్వాట్సు పత్రిక కిట్లు వ్రాసెను. శత్రువులు జర్మనీ దండయాత్రను మానుకొనునెడల సంధి ప్రయత్నములు సలుపవచ్చునని చాన్సులరు వాక్యములవలన స్పష్టమగుచున్నది. తటస్థ దేశమువారు మధ్య వర్తులుగానుండుటకు మిత్రమండలి వారంగీకరింపనియెడల యుద్ధ మింకను జరుగును. తటస్థ దేశముల వారు కొందఱు ఇకముందు మధ్యవర్తులుగా నుండురని తెలియుచున్నది.

ఆస్ట్రియా

ఆస్ట్రియను చక్రవర్తి మరణము.

ఆంట్టగామ్, నవంబరు 22:— ఫ్రాన్సిస్ జోసెఫ్ చక్రవర్తి (ఆస్ట్రియా చక్రవర్తి) హోబ్రాక్ మండిరమునందు గత మంగళవారము రాత్రి 9 గంటలకు మరణించెను.

ఈజిప్టు

అబిసినియా సిల్లి.

అలహాబాదు, నవంబరు 22:— "పయోనీరు" పత్రికా కెయిగో విలేఖరుడు అబిసినియా స్థితులను గూర్చి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు.— గత జూనుమాసమునందు మిత్రమండలి ప్రజలందఱిని చంపివేయుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను. ఇటలీ మంత్రుల స్థానము ప్రక్కనున్న కొందఱు దేశీయులందు హత్యబుద్ధి ప్రారంభ మయ్యెను. ఇటలీ ముత్రి యింటియొద్ద యొక తగవును ముందు ఆరంభించిరి. ముత్రి అజేమయో తెలిసికొనుటకు కిటికీలోనుండి తొంగిచూచెను. ఒకరు అతనిపై తుపాకులను గాల్చిరి. అతడు బయటికి వచ్చిన వెనుక మఱికొన్నిగుండ్లను గాల్చిరి. ఇంతలో ఇతర మంత్రులువచ్చి వారిని పాఠదారిరి. మఱునాడు యాభూచక్రవర్తి తనంతట తానే మంత్రుల తూమాపణను వేడవచ్చెను. మంత్రుని హత్యచేసి యుండునెడల అబిసినియాలోని మిత్రమండలి ప్రజల నందఱిని హత్యచేసి యుండుదురు. కాని ఈకార్యములు ముందుగా ప్రజలకు తెలిసిపోయెను. చక్రవర్తి తనపనియే నెగ్గినదని ప్రకటించుచుండెను. కొంతకాలమునకు యాభూచక్రవర్తి ఒక మహామృత్యుని స్త్రీని వివాహమాడెను. ఆమె తనచుట్టుముల నాడేశమునకు రావించి మహోద్యోగములను వారికిప్పించెను. ప్రజలకు చక్రవర్తిపై కోపము గలిగెను. వారు మెట్రోపొలిటన్ బిషప్ పు అగ్రాసనాధిపత్యము క్రింద సభచేసి యాభూచక్రవర్తిని రాజ్యభ్రష్టునిచేసి అతని స్థానమును జడిటు అను రాజకుమారి కొనంగుటకు తీర్మానించిరి. అట్లే చక్రవర్తిని భ్రష్టునిచేసి రాజ్యమును అతని మనుమరాలి కొనంగిరి. ఇంకను స్థితులు బాగుపడలేదని తెలియుచున్నది.

తూర్పు ఆఫ్రికా

ఆఫ్రికా రంగము.

వర్తకము మఱుపాగుట.

లండను, నవంబరు 20:— డార్ ఎస్సలామ్ అనుపురమున కుత్తరమున మిత్రమండలివారు రాక్రమించుకొనిన శత్రు ప్రదేశములందు వర్తకము మఱుపి డిసెంబరు 1 వ తేదీనుండి సక్రమముగా జరుగుచుండునని రైటరుకు కేటెవుకు విలేఖరుడు వ్రాయుచున్నాడు.

ఆస్ట్రేలియా

నిర్బంధ నైతిక సేవ ఎన్నికలు

మెల్బోర్న్, నవంబరు 22:— ఈ సందర్భమున 1085000 మంది అనుకూలముగను, 1146000 మంది ప్రతికూలముగను అభిప్రాయము నిచ్చిరి.

నాట్లండు యునైటెడ్ ప్రీచర్స్.

లండను, నవంబరు 22:— బోర్నోపు సభకు బొంబాయిలోని ప్రెస్సిపాలు మెచిక్ గారిని మాడలేటరుగా నియమించిరి.

హరివంశము.

(దుగ్గిరాల సూర్యప్రకాశ రావుగారు)

సంస్కృత హరివంశమును శంభుదాసను నామాంతరముగ యెఱ్ఱావ్రెగడ తెలిపించెను. అందు పూర్వభాగమునఁ దొమ్మిది యాశ్వాసములు, ఉత్తరభాగమున పదియాశ్వాసములు కలవు. అచ్చుపుస్తకములందును, తాళపత్ర గ్రంథములందును పందొమ్మిది యాశ్వాసములతో హరివంశము సంపూర్ణమని వ్రాయబడియున్నది. నాచనసోముని యుత్తర హరివంశమునం దాతాశ్వాసములు మాత్రమే కలవు. ఎఱ్ఱావ్రెగడ హరివంశము అద్దంకియందు రాజ్యమేలిన వేమారెడ్డి కంకితముగావించబడెను. నామితులగు బ్రహ్మశ్రీ పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిలవారయొద్దనున్న తెలుగు హరివంశము తాళపత్రగ్రంథ ప్రతి నీనడుమ పరిశోధింపగ నందొక వింత గానయ్యెను. అందు ఉత్తరభాగమున పదియాశ్వాసములకు మాటుగ పదమూడాశ్వాసములుండెను. లోన బరిశీలించి చూడ, 5, 6, 7 ఆశ్వాసములు నేమాని ధైరవావధానుల కవిత్వమని తెలియుచున్నది. ఆమూడుక్రొత్త యాశ్వాసములును శాస్త్రరెడ్డికిగాక విష్ణున కంకితము గావించబడెను. పంచమాశ్వాసారంభ పద్యములను నాల్గింటి నిచట వివరించిన పక్షమున వీనిని ధైరవకవి రచించుటకుగల కారణము స్పష్టమగును.

ఉ॥ శ్రీరమణీయ కాన్తుభ కుచిప్రభలందునచించితాంగియై । శ్రీరమణీలలౌ దన చెక్కిట చేయి ఘటింపగాంచి య । క్రోధపుటల్గదీర్చుతటి తొయ్యలిపాదము లంటినే... । మారుమూరుకేళిబ్రతిమాలుకు వెన్నుడునుమ్ముబ్రోవుతే॥

చ॥ మృగశాలి కోటగిరి వంశభవుండగు శ్రీనివాసభూ ॥ మును డతిభక్తితోడ హరివంశకథాశ్రవణై కచిత్తుండై । యనయుచు పారిజాత హరణాదికథావళి లేకయున్నచో, సురుచిర దృష్టిచేతను జూచి దయామలితోడ నిట్లునె॥

విష్ణునాశ్వాసము తెలిగించ డేలనొక్కొక్కడైన పదిపను దొలగె నొక్కొక్క కథల నీవు తెలిగింపు మింపునిర । ప్రకటనేమాని ధైరవ సుకవిచంద్ర.

కం. వేంకట భక్తుల నీ కృతి సంకితముగ నేయునేత యగు నాతని హేమాంకిత రుచి దేవీప్రభుత్వంకణితమైన కెంపు కరణిం బొలుచుకే.

ఈ కోటగిరి శ్రీనివాసరావు కృష్ణాయుడలములోని జమీందారు లగు కోటగిరివారి వంశీకుడయి యుండనోవు. వీరు వెలమవారు. కాకినాడతాలూకా భావ్యరము గ్రామము నందు కోటగిరివారున్నారు. ప్రస్తుతము నేను చూచిన తాళపత్ర గ్రంథాంతమునం దీ క్రిందివాక్యమున్నది. “ప్రమాదాత నాచనవంత్సర శ్రావణ బహుళ దశమి శుక్ల పర్వ రాజశ్రీ రావు రామయ్యగారికుమారు వెంకయ్యగారు హరివంశము యందువైరెం డాశ్వాసాలు శ్రీకోటగిరి శ్రీనివాసరాయనిగారి ప్రతిని సంపూర్ణంగాను వ్రాయించి.” ధైరవావధాని కృతములగు 5, 6 ఆశ్వాసములకుదను గద్య నిట బొందు పరచుచున్నాను:—

“ఇది శ్రీమత్కృష్ణాణ గౌరీదరణ సరసిజనుటప్పదాయమాన మానసోధను కవితా సార్యభామబిరుదాంక వేంకట భట్టాగక పౌత్ర మూర్యనారాయణ సోమయాజీసత్పత్ర నితుండిన సంగోత్రపత్రి నేమాని ధైరవావధాని ప్రణీతమైన హరివంశంబునందు ఉత్తరభాగంబునందు (పంచమా)శ్వాసము. (షష్ఠా)శ్వాసము”. షష్ఠాశ్వాసమునందు మొదటిపద్యము వేంకటరమణస్తవము. దీని గద్యరసన నది యెఱ్ఱావ్రెగడ రచించినట్లు కానబడును. ఈ యాశ్వాసమునందు కొంతభాగము మాత్రమే ధైరవకవి రచించెను. విదవ యాశ్వాసమున మాతాపరారణము కథ వర్ణింపబడెను. ఆతవ యాశ్వాసమున మట్టువర్ణనము, బ్రహ్మదత్తునకు గృహు డావునమున దాక్షపులనండి సాధించి యిచ్చుట, అంధ కమానన కథ కృష్ణ భార్యల జలక్రీడాదులు వర్ణింపబడెను. ఏడవ యాశ్వాసమున గద ప్రద్యుమ్నము వజ్రపురమునుండి దివమునకేగు కథవరకు ధైరవకవి చెప్పినట్లును “ఈ మీదట ఎఱ్ఱయకవిత్వము” అని వ్రాయబడి యున్నది. దీనివలననే యాశ్వాసాంత గద్యయందది యెఱ్ఱయనామధేయ ప్రణీతంబని యున్నది.

ధైరవభటు కవిత్వశైలి డెల్పుటకు గొన్ని పద్యముల నిట వివరించెద.

చ. వినుము వచింతుమానివక వేలుపురాయని వీటికేగి యం దనుపమ లేజాడుకై త్రిపురహరియునైన మహేశు గొల్వలొగని శత్రుమన్యతోడ హితకార్యమెఱుంగగ జెప్పి సఖ్యముకే పనుపడ పూర్వజన్మనుజ భావము నీవెఱిగింపు మింపుగకే.

చ. వరమునివంశముఖ్య యవద్యగుణోదయ యాచ్యమానుడై సురపతి పారిజాతమును నూటిగ నీయకయున్నచో శచీ పరి దృఢయోగమృత్యు కుచిపాండురలేపన దేవరాట్మసి స్ఫురదురమందునకే కదనభూతబలోద్ధతి పేర్చివైచెదకే.

ఉ. వ్రాతలకుకే హితాళికి పరస్పరభేదముగల్గ కాతవ వ్రాతము నెమ్మనంబున నపారముదంబును జెందుగాన విభాతహితానుబంధమగు శౌర్యముచందున బుద్ధి నేయు మీ చేతమునందు తద్విఫల సృష్టి నెరుంగవె బుద్ధిశాలివై.

ఉ. వాసముఖ్య దైవజనవంద్యము శాస్త్రిభుజావి నిగ్గతం బాసురవంశనాశకర మంచితభాస్కర మండలోపమా ద్యానితమైన చక్రమది భాసురకుండల యగ్ని...కుం భాసురుడు ముందునిమె నందరుడెగిలి చూచుచుండగకే.

అచ్చుపడిన హరివంశమునందలి పద్యములనును తాళపత్ర గ్రంథమందలి పద్యములనును గల భేదములను గొన్నిటి నిట నుదాహరించెద. ఉత్తరహరివంశము ద్వితీయాశ్వాసాని పద్యము.

క. శ్రీమాద్యదండదేశే షేమదకరవాల నుజనకీర్తిగుణలాలాచుంజుల వాగ్దాలా వేమకీర్తిపాల నిశ్చయవిజయకాలా.

తాళపత్ర గ్రంథమున.

క. శ్రీపార్యతీ శభక్తి వ్యాపితగుణ ఘోషరామ యంగకురునృపా స్థాపితసామ్రాజ్యసము ద్విపిత వేమకీర్తింద దీప్తిదీనేంద్రా.

అచ్చుప్రతిలోని రెండవ యాశ్వాసారంభ పద్యమే స్వల్పభేదముతో నాల్గవయాశ్వా సారంభమున నున్నది. తాళపత్రగ్రంథమునం దాపద్యమే కలగు. కావున శ్రీపార్యతీశభక్తియను పద్యమే సరియైనదని యూహింపవలయును.

ఎఱ్ఱావ్రెగడ విరచిత చతుర్థాశ్వా సాంతమున అచ్చుప్రతిలోని మాలినపద్య మిట్లున్నది.

“ సుధరమిత కాంతామాన మానాద్యగణ్యా శరవిగణిత శత్రుత్వాహా సాహాయ్యసిద్ధా కరవిలసితదానాకల్పకల్ప ప్రతిష్ఠా ” దరవిరహిత చేతో ధర్మభక్త్యాధ్వజా

తాళపత్రగ్రంథమున మాలిని. నిరుపమగుణలీలా నిత్యధర్మైక లోలా గురుజనహితకార్యా కుంభినీభారధుర్యా వరకవినితిపాత్రా వారిరుట్పుత్ర నేత్రా సురవతి సమభోగా శోభనోద్యోగ యోగా.

తాళపత్రప్రతిలోని గద్యపద్యములందు లేఖితప్రసవన లెక్కింప నలవికాదు. వ్యాకరణము వెదకినను గానరాదు. గ్రామ్యభాషావారులకే వ్రాతప్రతి యెంతైన సహకారికాగలదు. భాషాపాండిత్యము లేతములేనివారు ప్రతిని వ్రాయుటకు దొరకొనుట యసంశయము. పండితులైనను కథలు గానిచో వ్యాకరణమును పాటింప కుండి రనుట కిట్టి వ్రాతలు ప్రబల నిదర్శనములు.

వైన నుదాహరింపఁ బడిన కృష్ణ మిత్రుడగు బ్రహ్మదత్తుడు కృష్ణుని యంతవాడుగ నున్నాడు. బ్రహ్మదత్తుడు శాస్త్ర సమృతముగ నాలుగువర్ణముల శ్రీలను పెండియయ్యెను. ఈతనికి 200 మంది బ్రాహ్మణ భార్యలు, 100 మంది తూత్రిన భార్యలు, 100 వైశ్య భార్యలు, 100 శూద్ర భార్యలుండె. వారలందరు దూర్వాసానుగ్రహమున నొక్కొక పుత్రుని; ఒక్కొక పుత్రికును కనిరి. పుత్రికల వివాహమునకు బ్రాహ్మణులు తల్లడిల్లి యజ్ఞ మారంభించెను. వారిని రాక్షసులు విఘ్నము గావించి తత్కృత్యకల బలాత్కారముగ గ్రహింప సంకల్పించిరి. కృష్ణాదులు భార్యలతో కలిసి యెడతెగురువడ వ్రాచి యున్నట్లులే సుందరించు ఘండిరి భగవతవి రచించిన భాగములన చక్కగ డెలియుచున్నది.

బహోదా రాజ్యము

బహోదా మహారాజుగారు ప్రజాసంబంధమగు సమస్యలను చర్చించుటకు ప్రజాప్రతినిధిసభ నొకదాని నేర్పజుచుటకు తీర్మానించిరి. దీనికి దివానుగా రధ్యకులుగ నుందురు. వివిధశాఖల అధిపతులును ప్రజాప్రతినిధులకు దోడ్పడుదురు. ప్రతి జిల్లాబోర్డును తాలూకాబోర్డును ఒక్కొక్క ప్రతినిధిని బంపును. మొదటిసభ జనవరి 8 తేదీని జరుగును. సభా కాలములందు ప్రజాప్రతినిధు లందఱును మహారాజుగారి అతిథులుగా నంగీకరింపబడుదురు.

యుద్ధ సహాయ విరాళములు.

పశ్చిమగండియా టర్పు క్లబ్బువారు బొంబాయి రాజధాని యుద్ధసహాయనిధి శ్రీల యువనిధికి 30 వేల రూపాయలను, లాంఘుడిను ప్రభ్విగారి నిధికి 20 వేల రూపాయలను మఱిగొన్ని విరాళముల నొసంగిరి.

రొమేనియా రంగము.

వెట్రొగ్రాడు, నవంబరు 21.—జనరల్ ఫాల్కెండ్ హేను ప్రాముఖ్యము కాని స్థలములందే విజయము నొందెను కాని వాలేషియా తూర్పు భాగమే అతిముఖ్యమైనది. దీనియందు శత్రువులకు వివియము కలిగిన యెడల పశ్చిమరొమేనియా అంతయు బుఖారెస్టుతో సహా శత్రువులకేమగును. నదీప్రవాహము లనేకములు అడ్డుముగా నున్నందున జనరల్ ఫాల్కెండ్ హేను తూర్పు ముఖమున రాజాలకు. ఉగ్రాంతమున శత్రుప్రయత్నము లన్నియు వ్యర్థము లయ్యెను.

జర్మను ప్రతినిధి.

లండను, నవంబరు 22.—జాగోగారు వియన్నా ప్రతినిధిగా నుందురని “వైస్సెమర్ టాకెన్బాట్” చెప్పచున్నది.

స్త్రీమరులు ముంపబడుట

లండను, నవంబరు 22.—ఈ క్రిందిస్త్రీమరులు ముంపబడినవి:— (1) స్వీడనుస్త్రీమరు జోచిమ్ బ్రిచ్ లాండు (2) 18 నార్వేస్త్రీమరులు ఫిస్, పార్నా సులు (4) డచ్చిస్త్రీమరు డాల్ స్టీజిను.

నై నికోద్యోగ్వాలు

రాజుగారి యుత్తరువులు. లండను, నవంబరు 22.—రాజుగారియుద్యోగములలో నియమితులై యుండి నైనికోద్యోగముల కన్దులుగానుండిన అవివాహితులలో ప్రతివారు తమసంగతిని నైనికోద్యోగాలకు తెలుపవలెనని రాజుగా రాజ్ఞాపించినటుల తెలియుచున్నది.

బెర్లినులో అభిప్రాయము

లండను, నవంబరు 22.—ఆంట్వర్పముకు బెర్లిను నుండి వచ్చిన తంతివాగ్ద యిట్లు నుడువుచున్నది. జోసెఫ్ చక్రవర్తి మరణము ఇక్కడెమియు సంక్షోభము గలిగింపలేదు. ఆతనికిని బెర్లినులో ననేకులకును పడదు. ఆతని తరువార వచ్చు చక్రవర్తి జర్మను పక్షపాతి. జర్మనుల సలహాల ప్రకారమే నడచుకొను చుండును.

ఆస్ట్రియా చక్రవర్తి మరణము

ఆంట్వర్పము, నవంబరు 22.—నిన్నటి ఉదయము ప్రాన్నిస్ జోసెఫ్ చక్రవర్తికి జ్వరముతగిలెను. వెలేరి ప్రభ్విఅతనిని అతని పడక గదిలోనికి దివిగొనిపోయెను. అతనికి నిద్రప్రసలేదు. వైద్యులనందరిని రావించిరి. 9 గంటల 20 నిమిషములకు అతడు తన గొంతుకును బాపి ఒకనిమిషములో మృతిం చెను. బెలిఫోను మూలమున కెయిజరుకు తక్షణము కత్తమా నము పంపబడెను.

జీర్ణరచాయనము:— ఈమాత్రలను నిధి గుచలన లింకయు వచనముకురు జ్ఞానము కాగ ను కలగ్రావము క్రమముగ గలుగుచు మలబడ ను నానుచు. 25వూ అల పట్టి 1-3 వేల 1-4.

మోహిని తెలము:— శ్రీ పురుషులు నానుటకు యోగ్యమైనది. మెదడుకు చలువ జేయుచు, కండ్లకు చలువ జేయుచు. వెండ్రుకలు పెరుగుచు. వెండ్రుకలు గాలకుండును. వెండ్రుకలు నురుపు దేరుచు. సువాసన గలిగియుండును.

సీసా 1-కి రూ. 0-12-0. అమృతాంజనండిపో, బొంబాయి అండ్ మద్రాస్

దేశీయ తంత్రీ వార్తలు

[మా విలేఖకుల వద్దనుండి]

దక్షిణ హిందూస్థానము.

బోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారు

21-వ తేదీనాడు తిలకుగారు హోస్పేటనుండి హోవూరువలె తెలిసి హోస్పేటజనులు స్థానికమునై వేచి యుండిరి. తిలకుగారు రావందున తిలకుగారి గృహచరులగు మదనమోహన రాంజీగారిని జనలు సత్కరించి తిలకుగారి కొంగుకుదని యొక సన్మానపత్రమును సమర్పించిరి. ఆపత్రము నందు వారు ఈ చూడవంతోషమును వెలిపి, ఇటీవల బొంబాయి డ్వాక్టరేట్లో తిలకుగారికి గలిగిన విజయమునకు వారిని అభినందించుచు తిలకుగారిని దీవించి సత్కరించిరి.

పోతూరు వార్తలు.

పోతూరు, నవంబరు 22:—నిన్నటిరాత్రి పోతూరు ప్రేక్షకులవద్ద 30 వ మైలుసమీపమున కళ్యాణం అను ఒకరైల్వే మాటీ. ఎస్. 13, సి.సి. 13 అను ప్రదర్శనలు నడుచు పని చేయుచుండగా ఇంజను అవనిమిదుగా పోయెను. అరేకు వెంటనే చూచింపెను. పోలీసువారు పంచాయతీ చేయుచున్నారు.

తిరువనంతపురము వార్తలు.

కల్లకోట, నవంబరు 22:—ప్రతికలలో విద్యాశాఖ డైరెక్టరు పరినిషిడేయుటకును ర్వి నయగుచున్న తీవ్రవిమర్శల నుండవలయునై డైరెక్టరుగారే సంతృప్తమువారు డైరెక్టరుపనిని హాస్తి నేయగలంపలేదని చెప్పిరి.

బొంబాయి

బొంబాయి యుద్ధనిధి

గొప్ప విలుము ధరలు.

బొంబాయి, నవంబరు 22:—బొంబాయిలో జరుగుచున్న గొప్పవిలుము పునరుద్ధరమువద్ద గవర్నరుగారివలన ప్రారంభింపబడినది. ఈ యేలమునందు బొంబాయిరాజధాని యుద్ధనిధి కిని, బాధనివారక నిధికిని పలువురు దేశాభిమానులచే నీయబడిన కస్తులు లన్నియు సమ్మివేయ నుద్దేశింపబడినది. ఉత్తమ నా నికొద్దోగి కనూండురు నేవద్దనుగారు కార్యక్రమము సుప్రకమించిరి. డి. బి. విన్నింగు గారు విలుమునాటకుడుగ నుండెను. 5000 ల కస్తులు విలుములో సమ్యకలసి యుండెను. ఈ కస్తు పులను బొంబాయి రాజధానిలోవారు మాత్రమే గాక హిందూ దేశమునల దంతటను లక్షాధికారులు మొదలు భిక్షాధికారుల వరకుల జనలు యుద్ధనిధికిచ్చియుండిరి. సింధియా చూహా బానా మొదలగు ప్రముఖులచటికి విచ్చేసిరి. మొదట కస్తుబడిన కస్తుపులకు పాట చాల ఎక్కువగా నుండెను. రాణీగారిచ్చిన యొక చిత్రపటమును మోస్తే కాకూరు సాహేబుగారు రూ 5000లకు పుచ్చుకొనిరి. హాంజీ ప్రభువుగారి సంతకముతోనుండు చిత్రపటమును గూడ వారే రూ 200 లకు కొనిరి. విక్టోరియా మహారాణిగారి నొక చేపలవారి కేదెయ్యారని వినిపించుచున్నటుల చిత్రపటబడిన పటమును జాబ్బూరు మహారాజుగారు రూ 2600 లకు కొనిరి. ఏల మింక మూడే నొకలవారును జరుగగలరు.

బొంబాయి పంచెములు

బొంబాయి, నవంబరు 22:—మొదటిపంచె మొక మోటారుబండి. దాని నొక ఆంగ్లేయదాది సంపాదించుకొని యును. రెండవపంచెయొక యొక పిల్లయేనుగు. దాని నొక పార్సీ యుండు సంపాదించుకొనెను.

వెల్లింగ్ డన్ ప్రభిణి

బొంబాయి, నవంబరు 23:—వెల్లింగ్ డన్ ప్రభిణిగారికి కుమార్తెయును దగిలినది గాన ఆమె కొన్ని దినముల కంటకు పనులకును బాదు.

బంగళాము

కలకత్తాలో వచ్చుజ్వరము.

కలకత్తా, నవంబరు 22:—కలకత్తాయందు ఈజ్వరము గాకంప లేయుటకు నలువలసిన ప్రయత్నములను గూర్చి ప్రభుత్వమువారు యోచించుచు తానిటరీ కమిషనరుగారికి వ్రాసిరి.

పంజాబు

ఫిరోజిమాహరు హత్యకేసు

మరణశిక్ష భాయము చేయబడుట.

లాహోరు, నవంబరు 22:—ఫిరోజిమాహరు నెపన్ను జడ్జి విల్బురు ఫోర్బుగారు నూర్జాండనువానికి ఉరిశిక్షను విధించెను. ఫిరోజి దేశాంతరము నుండి వచ్చినవాడు. 1914 వ సం॥ నవంబరు 27 వ తేదీని కొంతమంది గ్రామస్థులు కలసి ఒకపోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరుగారిని ఒక జయిల్దారుని నంపివేసిరి. రాజద్రోహులు వెంటనే పట్టుకొని శిక్షింపబడిరి. కాని వారిలో కొందరు తప్పించుకొని పోయిరి. ఆ తప్పించుకొని పోయినవారిలో నూర్జాం ద్రోహుని వానివై. కేసురాగా నెపన్ను జడ్జిగారు వానికి మరణశిక్షను విధించిరి. అందువై ముద్దాయి అసీలుచేసికొనగా న్యాయమూర్తులు సాదీక్, బ్రాడ్వేగారలు అసీలును కొట్టివేసిరి.

ఫిల్మీ

పల్లెకువచ్చున డిపార్టుమెంటు.

పరిశోధక మండలి.

ఫిల్మీ, నవంబరు 22:—ఇండియా కార్యదర్శిగారి యనుమతిపై రాజ్యవర్తినిధిగారు నాగపూరు డివిజను కమిషనరు ఎఫ్. జి. స్ట్రెగారి యాజమాన్యము క్రిందనొక కమిటీ నేర్పరచిరి. పల్లెకువచ్చున డిపార్టుమెంటులో, కట్టడములు రోడ్డుల కాఖిలోని యుపక్రమణములను, పద్ధతులను, కార్యక్రమములును ఎక్కువ దృశ్యత్యమును, లాభమును గలిగించి యాధునికము ననుసరించుచుండుటకు దగిన యేర్పాటుల నాలోచించుట కి కమిటీ స్థాపింపబడినది. హిందూదేశములో నుండు ఇంజనీయరుగల విద్య నభివృద్ధికితెచ్చుటయు, సివిలుకట్టడముల పని సాధ్యమైనంతవరకు నీకాలముండి తొలిగించి స్థానికాధికారులకును, జనలకు నవ్వగించుటయుగూడ నీసంఘాద్యయములుగా నున్నవి. సంఘమునం దధ్యక్షుడుగాక నలుగురు సభ్యులుందురు. వీరిలో నీకాఖయందు పనిచేసి పించెనుపుచ్చుకొని నట్టివారిలో నొకరును, ఉద్యోగస్థులుకాని భారతీయులలో నొకరును, ఇంగ్లాండునందలి లోకలు గవర్న మెంటు బోర్డు ఉద్యోగస్థులలో నొకరును, లండను కౌంటీకాంటులో నొకరును ఉండురు. కడపటి ఇద్దరును ఇండియా కార్యదర్శిగారిచే నియోగింప బడుదురు. ఈ కమిటీ జనవరి నెలారంభములో బొంబాయి నగరమున సాక్షి విచారణ తేసి పిమ్మట మదరాసు, కలకత్తా, బంకీపూరునాగపూరు, అలహాబాదు, లాహోరులను జూచెదరు.

న్యాయస్థాన వార్తలు

(0)

ఎగ్నూరు పోలీసుకోర్టు

సి. బి. ఎన్. వెల్లిగారు.

నవంబరు 23 గురువారము.

బూటకపు మహారాజుగారు

జెయిన మహారాజు, పుహేంద్రసింగు మారి యను బూటకపు పేరుతో ఉత్తరహిందూస్థానమున వనేకులను సంపించిన మాత్రాలు అయివనిపై ఫిల్మీ ఇన్స్పెక్టరు జ్ఞానప్రకాశముపిల్లగారిచే నారోపింపబడిన కేసు నేటిదినమున విచారణకు వచ్చెను. పి.ఆర్. అండు సన్న కంపెనీవారి నితను వై ధానికపుపేరుతో వంచించి రూ 1031-11-0 నిలువగల బంగారు నసుకుల న పహరించినటుల నేర మారోపింపబడినది. ముద్దాయి రూ 10000 ల ధనావస్తువై విడచిపెట్టబడినది. నేటి దినమున కొద్దనకు హాజరుకాలేదు. ముద్దాయి సాఫీనేషమున నొక ఛాయాపటమును, హిందువునలె నొక ఛాయపటమును, దొరనేషముతో నొక చాయాపటమును తీయించుకొనియుండెను. ఆ పటములు కోర్టులో వాఖలు చేయబడినది. ఈకేసులో బొంబాయి వక్తరులు గాయచంద మోతీ చందుకంపెనీ మేనేజరు తోషి రామాజీబాయి రాజా భాయిగారును, ప్రోసిక్యూటింగు ఇన్స్పెక్టరుగారును పక్షింపబడిరి. జులై నెలలో ముద్దాయి ఒకబంగారు గొలుసును తనవద్ద నుంచి రూ 121-4-6 లకునూరుయొక గొలుసును తీసుకొనినటుల మొదటిసాక్షి చెప్పెను. సాక్షి వాని ఛాయాపటమును గుర్తించెను, ముద్దాయి ఏప్రిలు 28 వ తారీఖున ఆబంగారు గొలుసు నకు వ్రాసియుండెను. కేసు వచ్చే బుధవారమునకు వాయిదా నేయబడినది.

చెన్నపురిలో తుపాను.

ప్రాణాపాయము కలుగుట.

నిన్నటి యుద్ధయుమునుండియు వర్షము ప్రారంభించి నూర్వరస్మిలేకుండ కురిసినది. సాయంకాలము 6 గంటలకు సరికి గాలి చాల హెచ్చినది. దారినడచువారు జోగవలసి వచ్చినది. బ్రాడ్వేలో బ్రాముబండ్ల కాధారముగు విద్యుత్త్రొత్తి తెగిపడినది. వీరలన నొకరికి ప్రాణాపాయముకలిగినది వదంతి కలిగెను/గాని రూ ధి వర్తమానము తెలియలేదు. రాత్రియంతయును వర్షమును గాలియు విపరీతముగ నుండెను. మన్నడిప్రాంతముననొక దురదృష్టవంతుడు తూము కాలువలు వర్షపు నీటిచే నిండి రోడ్డువై నీరు ప్రవహించుచుండుటచే గుర్తించలేక తూము కాలువలో పడి మృతి నొందెను. బ్రాముబండ్ల బ్రాడ్వేలో నాగిపోయినది. సాయంకాల మిండ్లనుండి నీధిలోనికి వెల్లిన వారు రాత్రి 8,9 గంటలకు మరల నిండ్లు చేరుటగూడ చాల కష్టమైనది. చెట్లకొమ్మలు చాల విరిగినవి. ఎన్నియిండ్లుకూలినవో ఎన్నిప్రాణములు నష్టమైనవో వివరములు తెలియలేదు గాని ఏమబావులకు ప్రక్కనుండు సాళయప్పనువీధిలో నొక ఘోరమరణము జరిగినది. ఆ వీధిలో 27 వ సంఖ్యగల గృహమున 6-6 ఏండ్ల ఈడుగలబిల్లిలేనిపిల్ల బిడ్డను గాలికిని వానకును వెచ్చి ఇంట నెవరును పెద్దవారులేకుండుటచే నొక గదిలోనొక పెద్ద కర్ర పెట్టెలో హుచ్చుండిరట. గాలినడి కా పెట్టెయూరపడి గడియకూడ పడిపోయినది. కాన వారు మూలనెట్ల పీలు కలుగలేదు. వారాపెట్టెలోనున్న సంగతి ఎవరికిని తెలియదు. వారితండ్రి ఏ.పనిమిదనోపోయి గాత్రి 7 గంటలకు యింటికివచ్చి ఇల్లంతయు వెదకెను. పిల్లలు కనబడలేదు. చివరకు రాత్రి 12 గంటలకు ఆపెట్టెను ఎదాలాబముగ తెరుచగా దానిలో నాపిల్ల బిడ్డయ న మృతి నొంది యుండిరి. వారిని వెంటనే జనరలు హాస్పిటలుకు తీసికొనిపోయిరి గాని లాభము లేకపోయినది. ఆపెట్టె గజమనిడివి 3/4 గజముఎత్తు కలిగియున్నది దానిని పోలీసువారు తీసికొనిపోయిరి. ఆపెట్టెలో వా రూపిరి ఆడకయే మృతినొందినది తెలియుచున్నది.

నిన్నను పగలు 10-30 గంటలకు హాస్పరులోని జండా కొయ్యకు తుపాను చిహ్నమును లేవనెత్తిరి. అతి తీవ్రమగు తుపాను చెన్నపురిమీదుగా పోవునది వారు నూచించిరి. సాయంత్రికాతుపాను వ్యాపించినది. రాత్రి 2-3 గంటలకు వర్ష హార్యులలోనున్న చిన్న లైటుహాసును దానిచుట్టుము 5000 టన్నుల గచ్చుదిబ్బయును విరిగిపడినవి. ఇది ఎన్ని తుపానులు పట్టినను కవల దని న మిక్కియుండిరి. లైటుహాసులో ముగ్గురుండిరి. వారిలో నొకడు సముద్రములో నీడుచుండ నేడునేకునకు కాపాడిరి. తక్కినవారిద్దరును కనబడలేదు. హాస్పరులో పోలీసులు- హాస్పరు వుద్యోగులు నందరును తెల్లవారు వరకును కాచియుండిరి. నిన్నను హాస్పరులో 5 స్త్రీలును యుండెను. వానిలో 2 రాత్రి 8-9 వధ్య వెదలి పోయినవి. తక్కిన మూడును సురక్షితముగ నున్నవి. నేడు మధ్యాహ్నము 12-15 వరకును తుపాను చిహ్న మెత్తబడియే యుండెను. పిమ్మట దానిని తీసివేసి కాంతి చిహ్నము నెత్తిరి. చాల చెల్లు విరిగినది. ఇండ్లు కూలినవి. తెలిగ్రాపు తీగలును బ్రాముకారు తీగలును తెగినవి.

కలహతులలోను చేతుపట్లోను చాలా ఎల్లక్రిక్కుకంధములు కూలినవి. తీగలు తెగినవి. కోటలో పెద్దచెట్టు చాల కాలమునాటికి కూలినది. తుత్తికుడినుండి ఉదయము 7-30కు రావలసిన బొటుమెయిలు ఇంతవరకు (మధ్యాహ్నము 2-30) ను రాలేదు. విల్లిపురము చెంగల్పట్టులకు వసువు తెలిగ్రాపు కంధములు కూలుటచే వార్తలు రాలేదని ఎగ్నూరు ప్రేక్షకులు వారు చెప్పిరి. నేడుదయము 11 గంటలకు స్పెషలుబండిలో బ్రాక్కు సూపర్నెంటు గారు విచారింపబోయిరి.

బెంగుళూరులోని “జెయిల్ పోస్తుపత్రిక”

బెంగుళూరు, నవంబరు 23:—ఇ. మెర్విన్ స్క్రిట్ గారు బెంగుళూరులోని “జెయిల్ పోస్తుకంపెనీ” కట్టి వెల్లింపువలయునని. జిల్లా జడ్జికోర్టులో కేసుతెచ్చెను. మెర్విన్ గారు జెయిల్ పోస్తుకంపెనీలో, వేయూపామల విలువగల 40 భాగములను గలిగియుండిరి. కంపెనీ ప్రభుత్వమువారి సమ్మతి నొందిన 1909-వ సంవత్సరము నుండి తన కేసు యు లాభము రాలేదని చెప్పిరి. గత సంవత్సరము జనవరి మాసమున ఈకేసు మైలుచేయబడినది. కాని సమాధానము కుదురునేమా యని ఇంతవరకు వాయిదాలు నేయబడుచు వచ్చెను. నిన్నటి దినము కేసు విచారణ ప్రారంభ మయ్యెను.

TELEGRAMS.

ROUMANIA.

The Invading Force.

LONDON, November 22. The French experts estimate that twenty-five Austrian and German divisions are moving towards the heart of Wallachia. The enemy is also carrying out a turning movement in the direction of Kimpolung. The latter move seems to take in the rear of the Rumanians who are defending the region south of the wooded Carpathians.

PETROGRAD, November 22.

It is pointed out here that General Von Falkenhayn's success is confined to the least important front, namely, the Rumanian left. The dangerous sector is Eastern Wallachia, where victory would give the enemy the whole of the west of Rumania, including Bukharest, but here the enemy attacks have been steadily repulsed, and it is at present very difficult for General von Falkenhayn to advance eastwards owing to hundreds of mountain streams which interest the country north and south.

PORTUGAL.

The Submarine Campaign.

Portuguese Steamer "Machico" Escapes.

LAHORE, November 22. LONDON, November 21. With reference to Reuter's message dated the 19th instant stating it was feared that the Portuguese steamer "Colmar" had been sunk by a submarine, the "Morning Post's" Lisbon correspondent states that the "Machico" escaped.

AUSTRALIA.

Final Figures of Conscription.

MELBOURNE, November 22. Final figures of conscription referendum are "Yes" 1085000, "NO" 1146000.

AFRICA.

Occupied Territory.

To be Opened for Trade.

LAHORE, November 22. LONDON, November 21.—Reuter's Cape Town correspondent says that the occupied territory, north of Dar-es-Salaam, will be partially opened to trade on the 1st December.

The Intended Massacre of Entente Residents.

Full Details.

ALLAHABAD, November 22. The "Pioneer's" Cairo correspondent writes giving the following details of the recent affairs in Abyssinia:—In June last all was arranged for a general massacre of the Entente residents by the low class Abyssinians who had been suborned by those agents and by some of the priests and chiefs. The brawl was started by some natives close to the Italian legation. The Italian Minister went to the window to see what was the matter. A shot was fired at him and several more when he got on to the verandah. The legation staff soon cleared the brawlers out and Emperor Yassu personally called next day on the Minister in order to present his apologies. The Minister's assassination was to have been the signal for a pre-arranged massacre of the Entente Residents, but the danger was realised by all concerned. So the incident had no sequel. The Central Empire agents did not, however, admit defeat and obtained more and more hold over the young Emperor. It appears that he went off to Harrar and there married a Moslem girl who gained a tremendous ascendancy over him and persuaded him to replace various high officials by relations of her own. He became despised by the leading Abyssinians who, at length, in disgust at his behaviour, held a meeting at Addis Abeba under the presidency of the Coptic Bishop Matias and decided to depose him and replace him by Princess Zudit, daughter of Menelik with Prince Tafari, son of the famous Ras Makonnen, heir apparent, and in charge of the Government of the country. All in Egypt who know anything of Abyssinian affairs consider the deposition of Emperor Yassu as a diplomatic defeat of the Central Empires and in addition a victory for the Entente seeing Prince Tafari is very pro-ally and has been educated in Coptic schools. At the same time, it is feared, that all the trouble is not yet over in Abyssinia and Ras Mikhal, father of the deposed Emperor, may still make an attempt to regain the throne for his son.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

DELHI.

The 4 per cent. Conversion.

A Notification.

DELHI, November 22. With reference to the paragraph 15 of the four per cent conversion loan notification No. 901-F, dated the 5th June 1916, holders of conversion warrants obtained by application to the conversion loan or by purchase are requested to tender these together with the securities of the 3½ per cent loans which they desire to convert as promptly as possible to the Public Debt office, Calcutta, Bombay, or Madras.

TELEGRAMS.

Public Works Department.

Committee of Enquiry Appointed.

DELHI, November 22. With the approval of the Secretary of State, the Governor-General-in-Council has appointed a Committee under the presidency of Mr. F. G. Sly, Commissioner of the Nagpur division, to inquire into the question of modernising and rendering more economical and efficient the organisation, methods and procedure of the Buildings and Roads, Branch of the Public Works Department, of improving the education in engineering provided in India and of securing, if and wherever this is possible, the substitution of local and private for departmental agency in the execution of civil works. The Committee will consist of the President and four members of whom one will be a retired member of the Public Works Department, one a non-official Indian gentleman, one an official of the Local Government Board in England and one a member of the London County Council, the two last mentioned being nominated by the Secretary of State. It will commence its sittings in Bombay at the beginning of the January next and will, after hearing evidence in that city, visit Madras, Rangoon, Calcutta, Bankipore, Nagpur, Allahabad and Lahore for a similar purpose.

SIMLA.

Associated Hostels of India Company.

SIMLA, November 22. In connection with the newly formed Associated Hostels of India Company which has acquired some of the most important hostels in northern India the General Manager Mr. Pallot contradicts the prevailing rumours that seem to exist to the effect that it is the intention of the company to raise the price for accommodation at the various hostels. The policy of the company will be to improve the accommodation for the public but not to increase the scale of prices which have been charged therefore.

CALCUTTA.

Yellow Fever in Calcutta.

CALCUTTA, November 22. The question of measures to be taken to prevent the introduction of yellow fever into the port of Calcutta through the medium of stegomyia mosquito in consequence of the opening of the Panama Canal has recently been under consideration of the Government. H. E. the Governor has now decided on the recommendation of the sanitary commissioner to convene a conference representing different bodies concerned to consider measures necessary to establish homogenous sanitary control throughout the port or with special reference to the action which should be taken to ensure security of the port from yellow fever. Mr. C. J. Stevenson Moore will be the Chairman, and the Sanitary Commissioner of Bengal, secretary of the conference.

Italian Subjects Need Medical Examination.

CALCUTTA, November 22. The Italian Consul-General in Calcutta notifies that the Italian subjects born in the years 1876 to 1881, both years inclusive, previously declared unfit for military service, must undergo a new Medical Examination. For this purpose they must either report themselves to the Italian Consul-General, 7, Hars Street, between 3 and 4 p.m. (except Saturday and Sunday) or communicate by letter in order to obtain necessary instructions.

BOMBAY.

Bombay War Relief Fund. Grand Auction Sale.

BOMBAY, November 22. H. E. the Governor opened the Grand Auction Sale last evening at the Town Hall in connection with the Patriotic Carnival in aid of the Bombay Presidency War Relief Fund. Commander Leverton, Senior Naval officer, opened the proceedings and Mr. B. Binning started as auctioneer. Over five-thousand lots are to be offered at the sale, these being gifts towards the fund not only from Bombay Presidency but from all over India. The donors are Ruling Princes as well as poor and humble folk. A number of Ruling Princes including the Maharaja Scindia of Gwalior and other Indian Chiefs were present. Bidding was great for the first few articles offered. A gold framed water colour painting "Love in the mist" by Blathernick, a gift of H. M. the Queen, fell to Thakore Sahab of Morvi for Rs. 5,000 who also purchased a signed portrait of Lord Hardinge for two thousand. The original oil painting by G. Stripp, the picture of Queen Victoria, reading to fisherman, was secured for the Maharajah of Jodhpur for Rs. 2,600. The sale will be continued for three days.

Lucky Bag Prize Winners.

The first prize motor-car in the Lucky Bag is won by an English nurse and the second prize a baby elephant by a Parsi gentleman.

BOMBAY, November 23. Her Excellency Lady Willingdon, having been attacked with malarial fever, will not be able to attend any engagement for a few days.

Bombay Technical Institute.

Proposed Transfer.

BOMBAY, November 22. At the High Court Mr. Justice Beaumont has disposed of a suit filed by the Secretary of State for India, in Council, and the trustees of the Victoria Jubilee Technical Institute against the Advocate-General as protector of charities to obtain the court's sanction for the sale of lands and buildings of the Victoria Jubilee Technical Institute situated at Byculla free from any trusts created by deed of gift dated the 1st May, 1899 and deed of trust dated the 1st December, 1890 with a view to apply

TELEGRAMS.

the sale proceeds in the erection of new building proposed to be constructed for the institute at Matunga, where a site has been purchased for that purpose, and for certain other reliefs. In 1912, the trustees of the institute considered it necessary to have a systematic organisation of technical education to convert the institute into a Central Technological Institute for the presidency and remove it from the present site to another more extensive. These views were laid before the Government and eventually adopted. The Advocate-General gave his consent under section 92 of the Civil Procedure Code on condition that there should be no break in the giving of technical education by reason of the renewal. His Lordship passed a decree for the plaintiff's in the terms prayed for and ordered that the cost of parties to come out of the funds of the institute as between attorney and client.

PUNJAB.

The Ferozeshahr Murderer.

Sentence of Death Confirmed.

LAHORE, November 22. In the Punjab Chief Court on Tuesday Mr. Justice Shah Din and Mr. Justice Broadway heard an appeal of one Surjana sentenced to death by Mr. Wetherforce. The appellant was a returned emigrant who took part in the murder of a Sub-Inspector and a Zaildar at Ferozeshahr on the 27th November, 1914 when the villagers turned upon the anarchists and disposed of several of them in the reeds in which they had taken refuge. Surjana was one of those who escaped and he was an absconder from justice until May of this year, when he was arrested and placed upon his trial. Evidence in the case was clear and the Sessions Judge had no hesitation in passing Capital sentence. The sentence was confirmed by Mr. Justice Shah Din and Mr. Justice Broadway who rejected the accused's appeal.

Escaped Political Prisoners.

Rewards for their Arrest.

LAHORE, November 22. On the night of the 25th October 1916, three prisoners namely Dhan Singh, Lalip Singh and Buta who had been convicted of participation in political activities during 1915 escaped from the Jullundur Jail. Lalip Singh has since been arrested, but Buta and Dhan Singh are still at large. A reward of Rs. 500 is now offered for their arrest.

UNITED PROVINCES.

Indian Indentured Labour.

ALLAHABAD, November 22. The Hon'ble Dr. Tej Bahadur Sapru, President, United Provinces Congress Committee, has addressed the Local Government, urging the immediate abolition of the system of indentured labour emigration, submitting the views of the United Provinces Congress Committee. The letter says:—My committee is emphatically of opinion that the present system should be immediately put a stop to and if it is necessary to secure the object in view, the Government of India should not hesitate even to place a temporary embargo on emigration altogether. With reference to the second point, viz, the system of emigration to be established hereafter, my committee notices that the Government of India look to Ceylon and Malay Peninsula for a model. The state of things in the Federated Malay States and the Straits Settlements does not seem to be less deplorable than it is in Ceylon. The freedom of contract is equally unreal. Women are equally liable to ill-treatment. Labour laws are, if anything, severer and it appears from private information that their administration is harsher. Under these circumstances, my committee views with greatest alarm any attempt to copy the system which prevails in Ceylon and Malay Peninsula. Its adoption will bring no relief to Indian labourer and will intensify the political bitterness which indentured emigration has given rise to. All that my committee desires me to say is that the report of Mr. Majorbanks and the recommendations of Inter Departmental Committee should be published for general information and discussion before any action is taken upon them.

SOUTH INDIA.

Bandmann's Britain Film in Hyderabad.

HYDERABAD, November 22. Bandmann's great film Britain, prepared under the patronage of H. M. the King was produced yesterday at the Krishna Theatre, Hyderabad, before a large audience including the Resident and the staff. The film is an intensely interesting picture of England's marvellous organized power and resource. The tour of the company includes Bangalore and Madras.

West Coast News.

CALCUTTA, November 22. In view, says a Trivandrum message, of the heated controversy in some of the local papers, over the supposed impending abolition of the Directorship of Public Instruction, it may be stated on the authority of Mr. L. G. Holson, the Director, that the Durbar has no intention whatever of abolishing the post. The Directorship was created eight years ago when the educational system was reorganised, and it has not become a sinecure merely because a more or less separate branch of vernacular education has been created.

The Maharaja Gaekwar has directed that a representative assembly of people should be formed to receive suggestions on and discuss questions affecting public welfare. The Dewan will preside and the hands of departments will be present to give information and help in discussions. Each District and Divisional Local Board will send one representative. The first meeting of the assembly is fixed for the 3rd January 1917. During each session of the assembly representatives will be treated as State guests.

ఆంధ్ర రాష్ట్రము, గౌరవనీయులు

శాసనసభలో ప్రజాపక్షమున వారికి ప్రత్యేకముగా వారి కష్టనష్టముల నిష్పక్షపాతమున పాలకుల కెఱింగించు మహాపథకములు మన గౌరవనీయులు.

వీరు జనసామాన్యమును సరియైన మార్గముల నడిపించి వారికి సర్వసౌఖ్యములఁ జేయఁజూచు సమర్థులు. దేశమునకు వాటిల్ల బోవు నాపదల మునుందుగ గ్రహించి యాయా యిక్కట్లనుండి ప్రజలఁ దప్పించఁజూచు రాజ్యతంత్రవిపులులు. వీరి విధు లతిపవిత్రములు. వీరివాక్యము లవశ్యమను సరణీయులు.

వీరు అసమానప్రజ్ఞావీరుల రయ్యు సప్తదశపుడు తెలిసి యో, తెలియకయో గొప్పపాఠశాలలులఁ బనుచుందురు. కొన్ని సమయములందు, వీ రే ప్రజలపక్షమున శాసనసభల నలంకరింతురో, ఆ ప్రజల యభిప్రాయములకే విరుద్ధముగఁ బ్రవర్తించుచుండుట యప్పడప్పడు సంభవించుచుండును. తరుచుగ వీరి యభిప్రాయములు ప్రజాభిప్రాయములే యైయున్న ను, కొన్ని సందర్భసమయములందు అదేమి భాగ్యమో కాని దేశమునంతటిని ధిక్కరించుచు వీరు తాము పట్టిన కుండేటికి మూడే కాళ్లని గంభీరవాక్కుల బల్కుచుండుట మనకు వింతకాదుగదా!

ఇందులకు ప్రస్తుతకాలమున ప్రతియొక్కని హృదయము నత్యంతముగ నాకర్షించుచు, నాంధ్ర లోకము నుట్టుతలూచుచు, నడుగు పెట్టినవారే నెల్ల నజేయంబగు విజయధ్వజము నెత్తుచున్న ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమ మే తార్కాణము. పవిత్రమైన యానుహాద్యమును పాపము మన గౌరవనీయుల పాలిటికి కంఠపాశమై తగుల్కొనినది. గౌరవనీయులైన వారును, తత్పదవిని కాంక్షించి విఫలమనోరథులయిన వారును అంద రొక్కమట్టిగ నీయనగళ ప్రవాహమున కడ్డమై నిలువఁ బ్రయత్నించుచున్నారు. ఇందువైద్యమును జాలనివారు లేక పోలేదు. కొందరు ద్వంద్వార్థప్రసంగలతో కాలముఁ గడపుచున్నారు. కొందరు తాము నేర్చిన యుత్తలనెల్లఁ బ్రయోగించుచు నిజాభిప్రాయమును వెల్లెబ్బచుక తప్పించుకొని బైట బడుచున్నారు. వేరొక కొందరు సభావేదికల నెక్కి యెదిరింపఁబూని తమ వైద్యము నిర్దయతో తమ్ము భద్రనాడ వాదబలములేమిచే తమకే యగ్రముకాని యేవో కొన్ని చిలుక పలుకులు పలికి మాన్యాస్పద్యులై ప్రజల కరతాళధ్వజలతో వేదికల దిగుచున్నారు. ఇంకొందరు యుక్తిమంతులు ఎన్నికలకునుండు తలలూచి గౌరవనీయు బిరుదాంకితు లగుటతోడనే వైరముబూని ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రశంసను విచ్చలవిడిగ ఖండించుచున్నారు. విద్యావంతులగు మన యాంధ్రనాయకుల నిట్టినితచర్యలకు బురికొల్పు మహా త్యాగిణ మెదియొకదా!

ఏదియెట్లున్నను ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రశంస మన గౌరవనీయులను వెక్కిరింపుములపాలు నేయించునై గనుటమాత్రము నిర్మలము. వారిచందిము అడకతైరలోని పోకపగిది పరిణమించినది. తెలుగువారి మన్ననఁ బడయువలయునన్న సరన వారికిఁ గోపము. అగల యనుగ్రహము సంపాదించ దలచిన తెలుగువారి కాగ్రహము. అరబులు స్వార్థపరులని నిందమోపుదురు. సోదరులగునాంధ్రులు కృతఘ్నులని తూలనాడుదురు. ఒకప్రక్కనూయి వేరొకప్రక్క గోయి.

ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమము వీరి నింతటితో వదలివది కాదు. తనకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించినవారిని వదలివేయఁ జేయుచున్నది. తనకుఁ జేయూతనోనగునారిని వారి స్థానముల నాసీనులఁ జేయుచున్నది. ఇప్పటికే గౌరవనీయులలో నెంద రో యామెకు శరణుజొచ్చి యామె విజయవైద్యముల నలు దిశలకు నడిపించుచున్నారు. దేశము దుశ్శాసన మనుచుండినది. స్వతంత్రత హెచ్చినది. స్వాధీనపరాయణులగు నాయకులయంద దాదరము తరుగజొచ్చినది. ఆంధ్రోద్యమ పతాకము దిగ్విజయము గాంచుచు నూతనశోభతో వెలుంగుచున్నది. అసర్వోమును, అప్రతిహతమునగు ప్రజాభిప్రాయము నాప వెన్నరు సాహసించగలరు? సాహసించినను ఎంతకాల ముసీయుండగలరు? కావున ధీశాలులగు నోగౌరవనీయులారా! ఇక నైన మీవాదముల చాలింపుడు. మీ పట్టినపట్టును వీడి స్వాధీనత్యాగమును జూపుడు. ఆంధ్రోద్యమపక్ష మవలంబించి ప్రజల సమ్మత కృతజ్ఞతలకు పాత్రులు గండు."

నెల్లూరు పొరుడు.

ధర్మగీతము.

గీ॥ ధర్మతత్పరునకుకీడు దలపడెనకు? ధర్మముజయించునమాట ధన్యమతము ధర్మసోమండుచెడు మూడుతావులందు ధర్మముదలంప కర్తవ్య మర్హమగును. ఆర్యహితముగు ధర్మ మనాదికృతము కార్య, గుణకార, సంగ్రహ లాభ్యులందు పూజ్యనీయులు వారి కపూర్వప్రకృత ధర్మకర్మనిర్ణయ విధాన మగును. కరతలామలకంబు జగత్సృష్టి వారి కనుభవవేద్యంబు వాటినుండినే అజ్ఞ సర్వజ్ఞ సమ్మోద మగునువారె దేశమత తేనుకరులు విధిప్రకారత లన్య సందిగ్ధ సంహతు, లప్రమేయు, లాదిరురహస్య సంవేద్యు, లానుహాత్ము లన్యమత సాగ్రసంగ్రహు, లట్టివారి ననుసరించి, ప్రబోధంబు, లనువదించి, మించి, వర్తించి, సంజేహ, మినుమడించి, క్రియలకు గడంగ సంసిద్ధి, కేలనాడు, హైందవస్థలి కల్పిన, హైన్యగతికి మానసంబున భేదంబు మానకున్న నిరతమును బాష్పజాలంబు నింపకున్న .కార్యసంస్థానముల కట్టుగట్టుకున్న పల్లెలను పల్లెనంబుల, బల్లకున్న హైన్యజాతుల మన్నింప, సరయకున్న బాల్య వైవాహికంబుల, బాపకున్న నెలతలకు, మాధులకు, విదై నేర్పకున్న అన్య దేశీయులందు, మాటాడరాదు, అన్య దేశీయులకు బోయి యజనరాదు, అచ్యుతకుసాటి యని యెందు నరయరాదు, అన్య మేదియు గోరంగ నడకు రాదు అదను జేకొని కార్యంబు, నెద దలంచి యుక్తి యుక్తంబుగా, సమయోచితముగ, కష్టనిష్ఠురములకొర్రు, కాశలంబు వైద్యమును స్వత్యమును లోన దలచి తాల్చి పొందుడి సౌఖ్యమిహపర పూర్తికొఱకు కలుగునో తనో యను శంకగనల వలదు వచ్చునో రాదో యనుభవ వడకవలదు వలదు, వేరొండు యోజన వలదు, వలదు మెల్లమెల్ల నదేశంబు మేలుకొనియె చేతనున్నట్టి కార్యంబు నేయునునియె ధర్మసంస్థానా యత్త తత్త్వవృత్తి పరుడు నిజతేజమును దేశభావ కళల ప్రతిఫలింపంగ జేయుచు ధన్యనివ్యవస్య స్వాతంత్ర్యగీత మనారతంబు పాడుచున్నాడు మినడయ్య, పాడుడయ్య, పాడుబాడగ రాగమై పరిభవిల్లు రాగ మనురాగమై శ్రుతిరక్తిగట్టు, రక్తి, పరవశబుబ్బును, శక్తినిచ్చు శక్తి సంసిద్ధినిచ్చు, విచారమేలే ధర్మమిది, పరుగోరిక మర్మమిది, అర్థియాతడు, మనకింక నడ్డులేదు, సంశయ మడంచి, నిశ్చంక జరుగుడింక, శుభము లొనగుడు, హైందవశోభ హెచ్చు.

శిర్డానందా.

ఒకమరణము:—ఈనెల 14 వ తేది ప్రాతఃకాలమున కలరాసంఘట ప్రధాన వైద్యులుగా నున్న సేబ్యాగుగారు స్వగృహ లైసందులకు చింతిల్లుచున్నా మనియు వారిచ్చట నుండిన కొద్దిరోజులలోనే జనుల మనస్సుల నాకర్షించిరిని యు అనంతర పురమునుండి ఒకవితేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

ప్రహ్వనిలయపు వాణ్నికోత్సవము:—తెనాలిలోని కా కూచిపూడి గ్రామములోని బ్రహ్మనిలయముయొక్క ప్రధాన వాణ్నికోత్సవము ఈనెల 19 తేది 2 గంటలనుండి శ్రీమాణ్ వింజమూరి భావనాచార్యులగారి యాధిపత్యము క్రింద జరుప నిశ్చయింపబడినది. బ్ర.శ్రీ. బలిశేషల్లి లక్ష్మీకాంత కవిగారు, సత్తెనపల్లి హనుమంతరావుగారు, బలభద్రుని కోట య్యగారును ఉపన్యాసకులుగా నుండుట కంగీకరించిరి. అట్లే కార్యక్రమ పట్టికలు ప్రకటింపబడియెను. నిమిషిత సమయ

మునకు గ్రామస్థులును, అన్యగ్రామస్థులు నుత్సాహముతో సభ నలంకరించిరి. అగ్రాసనాధిపతిగారును విచ్చేసియుండిరి. కాని ఉపన్యాసకులు మాత్రము దయచేసి యుండలేదు. 6 గంటలయినది కాని అప్పటికిని వచ్చియుండలేదు. వారు వచ్చుటకు ఆటంకములున్నయెడల తెలియపఱచిన బాగుండేది. వారురారని నిరాశచే సభ ప్రారంభింపబడి మ. రా. శ్రీ అక్కి-వెద్ద-రామకోటిశాస్త్రిగారు మొదలయిన ఉపన్యాసకులచే సభ జయప్రథముగా జరుపగలిగిరి. అని విలేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

హిందూయువజన సంఘము, ఏలూరు:—ప్రస్తుతము ఈసంఘ సభ్యులైన శ్రీరాజా మంత్రి ప్రగడ భుజంగ రావు గారు, మోలేనారాయణ రావు జమిందారుగారు, తమ్మన మాణి క్యంగారు, రామా అండుకోవారు, గొల్ల రావు బహదూర్ మోచర్ల రామచంద్రరావు వంతులుగారు, కూగ్గావెంకటరెడ్డి నాయుడుగారు, వర్తకులలో గొప్పవారు జేశభక్తులును, ఈ సంఘమునకు భవనమును నిర్మించి సంఘమును వృద్ధి చేయుటకు సిద్ధముగా నున్నారు. ఇప్పుడు గ్రంథాలయమునకు రెండువేలు గ్రంథములు వ్రేగానున్నవి. 70 నుండి సభ్యులతో విరాజిల్లుచున్నది. ప్రస్తుతమున్న అద్దెయిల్లు చాలదు. కాళ్ళత భవనము ఏర్పాటు అయ్యేవరకు ప్రక్క నున్నటువంటి పెద్దహాలులోకి మార్చడముకు ఏర్పాటు జరుగుచున్నది. ప్రస్తుతమందు సంఘభవనము 6000 రూపాయలకు తక్కువ తేకుండా కట్టించవలెనని సభ్యులయొక్క ప్రయత్నములు. రూ 400 నేను వెనుకను పేరును భవనమునకు పెట్టిన రూ 400 ఇచ్చుట కంగీకరించితిని. ఇచ్చిచింతమాత్రముచేత నాపేరు భవనమునకు పెట్టమని అడుగుట భాగ్యముకాదు అనిన్ని భవన నిర్మాణమప్పడు సభ్యులందరుతోనూ నేను కూడా కార్య నిర్వాహక సభ్యులతోపాటు నాశక్తి కొలది భవనహాయము చేయుటయును సిద్ధముగ నున్నానని రెండుమాసముల క్రిందట కార్యనిర్వాహక సభలో చెప్పియున్నాను. ఈభవనకార్యమునకు శ్రీరాజా భుజంగరావు బహదూరువారు గాని విన్నప చేట అండు గుంటేపల్లి జమిందార్లు అగు మోలే వారుకుటుంబములోనివారుగాని పూర్వ సహాయముచేసి కాళ్ళవక్తికి బొందుదురు అని నమ్ముచున్నాను; అని ఆత్మం సుద్బాధాపుగారు వ్రాయుచున్నాడు.

టోజానా.

593

పురాతన విజ్ఞానము.

అనేక శతాబ్దముల నుండియును వివేకులచే జెప్పబడిన నూత్రములు, లోక హితార్థము వారి శిష్యులచే భద్రపరచబడి యున్నవి. అట్టి జ్ఞానశక్తుములలో ముఖ్యమయినది "మనోహరమయిన వస్తువు నిరతానంద దాతుకము" అననది. ఏవిధమగు, అంగయైనను ఇంద్రియముల నాకర్షించుటయే గాక, దానితో చాలు అనిర్యాద్యమయిన ఆనందమును తెచ్చును ఆశ్చర్యకరమగు దిశాముఖము, గొప్పశిల్పిపని, మనోహరమగు సుందరి ఇత్యాదులు అందమున కాకకములు. చరాచరము లన్నిటిలో శరీరముయొక్క ఆందమును బోలి ఆకర్షించునది వేరొకటి లేదు. సమృద్ధమైన శోభములు గల నిండైన నారీముఖి పద్మమునకు సాటియే లేదు. అందము నభివృద్ధి పరచుట ఎల్లపుడు సాధ్యమే. ఒకశ్రీశోభము నిదివరకే సమృద్ధమైనవైనను సరియగు ఉపచారము వలన లింకను అభివృద్ధి జేరింప వచ్చును. నవీనప్రకృతి శాస్త్రోధన, శోభాభివృద్ధికి గల యాటంకములను తొలగించినది.

అట్టిశాస్త్ర పరిశోధనలలో అందమునకును బంధించినది. టోజానా. ఇందు రాలిపోవున్న వెండ్రుకల కుదుళ్ల యందలి క్రిములను చంపి వాటివెంపునకు కలయు నట్టియు, అది లేకున్న నవి క్షీణించునట్టియు పదార్థమును సమకూర్చును.

టోజానా యీ పనులనన్నిటిని చేయునటుయే గాక దీని నాడినవారు ప్రపంచమునందలి సుందరీమణులలో సొంద రాగ్రగణ్యులుగ, పరిగణింపబడు చున్నారు.

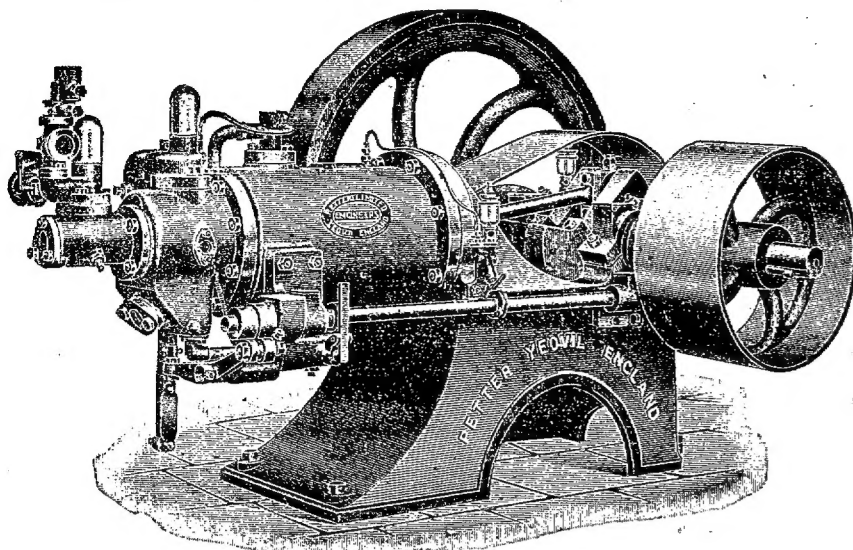
"టోజానాలో" కొవ్వుకలియదు. కెమిక్లు నడుగవచ్చును. ఇది రెండు విధములుగా నుండు బడును. ఒకటి పురుషులకు, వేరొకటి స్త్రీలకు. మొదటిది అంటుకొని యుండుఁజుట్టుగూడ నుండును. మీ రెండుదుల దుకాణములో నడిగినను ఇత్తురు. లేదా సోల్ ఏజెంట్లు నుట్టి అండు కో లిమిటెడ్ 1: కెకండులైను మీ పోస్టు బాక్సు 225 మద్రాసు అని వ్రాసిన తెప్పించియింపు ఇత్తురు. ఖరీదు 5 ఔన్సులు సీసా చల్లుకు నేనానితో సహా 1-12-0 " 10 " 2-12-0

జె. మట్టె అండ్ కో. లిమిటెడ్. (పోస్టు బాక్సు. 225) 19. నెంకండు లైన్ మీ. మద్రాసు. ఇండియా కంఠసు సోల్ ఏజెంట్లు.

పెట్రో వేటెంటు ఆయిల్ ఇంజనులు.

237

గులభమును యంత్రములను - చక్కని పనితీర్పును - నూలనిర్మాణమును, నిరాటంకము ముచ్చటైన నడకయు ఈ యంత్రములకు గొప్ప ప్రత్యేకతలు దొచ్చినవి. అన్ని పరిమాణములలో యంత్రములను అపరిమితమయిన (Crud) చమురుతోనైనను, మంచి చమురుతోనైనను, నిలవయున్న నూనెతోనైనను, చక్కగా నడుపవచ్చును.

పెట్రో ఇంజనుల ప్రత్యేక ఉపయోగములు.

- 1. తనంతటనే తంపులేనిదే రగుల్కలుపగల గొట్టము గలదు. ప్రారంభించబడిన నై తంపు అవసరములేదు.
- 2. తగులబడిపోతుండనందు రగుల్కలుపగలగొట్టములు ఇతర యంత్రముల యందు కొన్ని వారములలో చెడి పోవును. ఇటు కొన్ని వత్సర ములకు చెడిపోవును.
- 3. ప్రేలుడు ఒత్తిడిని కల్గించుటచే, యంత్రము స్వాధీనమున నుండును. 4. కట్టెగులబడుట మిక్కిలి తక్కువ నడుపుటకు కావలసినంతకంటె నెక్కుడుచమురు వృధాగా కాలదు. 5. త్వరలో నడపింపవచ్చును. ఏ పరిమాణపుదానినైన రినిమిష ములలో నడపవచ్చును. 6. బలకరములయిన పనిచేయుభాగములను కొన్నిటిని ఎక్కువగా జతపరచి, స్థూలముగా నిర్మింప బడిన దగుటచే ఎక్కువకాలము పనిచేయును. 7. కీటకు ఇంజనులు విరామము లేకుండ పనిచేయుటకు తగినవి. 8. పనిచేయు భాగములు బహు కొద్దియగుటచేత నిర్మాణమతిసుగువు. 9. ముఖ్యముగ పనిచేయుభాగమునకు లేక చక్రమునకు అపాయము సంభవించినప్పుడు నూనె సప్లయ తనంతట ఆగిపోవును. అందువలన యంత్రము నిలుచును. కావున సురక్షితముగ నుండును. అనేక పరిమాణములలో స్థానములో నున్నవి. వెలలకుగాని, ఇతర విషయములకుగాని దయచేసి మాకు వ్రాసికొనుడు.

బెన్టు అందు కంపెనీ, లిమిటెడ్, ఇంజనీయరింగు డిపార్టుమెంటు, మదరాసు.

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును శాశ్వతముగాను బాండుట స్వాభావిక మైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలగజేసి కఠినస్థానమును దృఢగాఢమును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించు ను, ఈ పుస్తకము ఇనాముగా నిలువబడును. పోస్టు చార్జి యు మేమే భరించుచున్నాము. వెంటనే వ్రాయును.

219 నైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ, ఆరణ్యనిగ్రహ బోధశాలయం 156, బ్రాడవీ, మదరాసు.

కలియుగ కల్పవృక్షము. 133

కృతయుగమందు కల్పవృక్షము నునుపగలకొరక లను నెరవేర్చుచున్నట్లు ఈ కలియుగమందు మానవజాతి యొక్క ఈ ప్రభాదలను తీర్చి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యంబు లనిచ్చునది మన నైద్యవిద్యకు పుస్తకముకొరకవారికి

ఉచితముగా పంపబడును

రాజనైద్య శారాయణజీ శేకవజీ, ఆయుర్వేదయ బోధశాలయము, 20 చీనాబజారుకోడ్, మద్రాసు.

బాదామిడితులకు వరము: ఐనాడి సహితమైన డా॥ పి. డి. సావంతుని వనోపధిసారసచరిత్ర

ఆంధ్రప్రదేశ్ రక్తమువలన జనించు జాడ్యములకు కీరీటుమువంటి ముగు. కుగుపులను, చచ్చలను గ.డమాలను పుండ్లను, ప్రాంతిహిషలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన కక్షకు ప్రకారిని (28)

కావడిసాగ్గపల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యరచ్చినను అన్ని విధములైన రోగములను పోగొట్టును. శక్తివంతమైన సాదరసహాయమును, నులబడ్డమును కాశిసంబంధమును పోగొట్టి కక్షమును కుభ్రపరుచును. శక్తివంతమైన గలగ జేయును. 16 రోజులవర కుండుటకు 4 టేబుల్ బుడ్డిలలో అమృతమును.

ప్రాప్తయ:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫనస్వాడి. నెం 2 బొంబాయి

Proprietor P D SAVANT. Fanaswadi No 144 No 2 BOMBAY.

ఏకభాషావిప్రశంస	శారదాంబ
ఇది తెన్నెలకంటి అస్సారాయ విరచితము.	ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.
వెల 0-4-0 పోస్టేజి అధికము.	సంఘమురాచాన సంస్కరణమునకు మార్గ మిందు జావ బడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజివేణు.
ఆంధ్రపత్రిక వెన్, 6, తంబు శెట్టిపేటి, మద్రాసు.	ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు.

అత్యుత్తమ ఆయుర్వేద 582

మూలరోగాంతక గిన్నె

ఈ గిన్నె యందు మంచి మజ్జిగ వేసి రెండు నిమిషములు వుండనిచ్చి 10 దినములు ప్రాతఃకాలం నందు పుచ్చుకొనిన సమస్తవిధ మూలరోగములు నివారణ యగును. ఇది గాక ఆజీర్ణము, శీతబేధి, మలబద్ధకము ఇత్యాది.

రోగముల తప్పుక పోగొట్టును. ఇందుకు పథ్యములేదు. ఇందు రసాది ధాతువర్గము చేరలేదు. పరిశుద్ధముగు మూలకలచే తయారుచేయబడినది. వెల 5.0.0, తపాలశిర్ష ప్రత్యేకము.

యోగ్యతాపత్రములు

1. సేని బాలకృష్ణ టాకర్ (బాంకర్) పికానిన్ 7 సం॥ముల మూలము, 2. మెసర్సు హామాన్ గాసు మేతా గారు, వత్సలాపీఠి, ముల్కాపూర్, కలకత్తా, 10 సం॥ముల మూలము, 3. పనిలాల్ జీ (ప్రమాతి గారు, సౌకారుపేట, మదరాసు, 11 సం॥ముల మూలము, 4. మిస్టరు కె. పి కృష్ణ వివాన్ గారు, వారిపర్లు, సాలపురము, 5. గోపలదాసు గారు (గుజరాత్) హైదరాబాదు (డక్కన్) 10॥ సం॥ముల మూలము, 6. మె॥ ఆయుగ శెట్టి గారు, 55, తిరుపత్తరియూరు, పెద్దతాల, మదరాసు. 4 సం॥ముల మూలము. గుణమిచ్చెనని వ్రాసి యున్నారు. ఇదిగాక అనేకులను యీ రోగమునుండి విముక్తి చేసివారిము.

మెడలిస్సు

ఆయుర్వేదభూషణ పండిట్ ఎల్.ఎన్. శర్మగారు, మె. యం. యె. సి. బాలకృష్ణ బోధశాలయం. 177, చైనాబజారు, మదరాసు.

ఆంధ్రసర్వకళాశాల - విద్యాప్రసృత్తి.

ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము

7 తంబు శెట్టి పేటి, మదరాసు

STAMP RUBBER STAMPS

P.N. SIMHAM & CO. MADRAS

రబ్బరుస్టాంపులు. రు. 2

ఇత్తలిలక్ష్మీనెలులు	1
కన్యశాశ్వతి	తులం 30
గోపాల్ జనం	6
నచ్చుకమ్మారం	2
కుంకుమపువ్వు	1.4
నాలుయంగువ	1
మగంతవక్రపాడి రత్తి	1
పిల్లమర్రి పిల్లపాంతుండు క్రిస్	
ఆదియన్నవాయుచివీడిమి	

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోపధములు.

రు.అ.	రు.అ.	రు.అ.
దంతచూర్ణము పండ్లతోనుటకు ... 0.2	తామర తైలము; తామర, తీటుకు ... 0.4	నూనెని తైలము వెండ్రుకలు పెరుగుటకు ... 0.12
చర్మసాయము మాత్రము అజీర్ణమునకు ... 1.4	కుమ్మకు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0.4	సోమహరి వెండ్రుకలు డాడుటకు ... 0.8
దంతశాలిహారి పండ్లతోనుటకు ... 0.8	సురత్తిద్రావకము సీసా 1-కి ... 1.0	ఉబ్బసమునకు మందు సీసా 1-కి ... 1.0
కజ్జగుళికలు ధాతుపుష్టికి ... 1.0	కఫహరి శీతగట్టు దగ్గులకు ... 1.4	కస్తూరిమూత్రము పెద్దవి, చుంచవి 50-కి ... 0.10
జ్వరహరి జ్వరములకు సీసా 1-కి ... 0.12	కఫహరిచూర్ణము. దగ్గు, ఉబ్బసములకుడబ్బి 1-కి 0.8	సుఖభోగి మాత్రలు ... 1.0
మూలకెంకకు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0.12	వాయువుపోట్లకు మందు ... 1.0	సుఖభోగి తైలము పుండ్లకు ... 1.0
తేలుచుండు తేలుకాలుకు సీసా 1-కి ... 0.8	సుందరితైలము, ముఖకాంతికి ... 0.8	విరేచనములకు మాత్రలు డబ్బి 1-కి ... 0.8
తేల్రాంజనము కంటివ్యాధులకు ... 0.4	పగుళ్లకు తైలము శీతపగుళ్లకు ... 0.6	గ్రహణి మాత్రము డబ్బి 1-కి ... 0.8
కలహరిచూర్ణము వాంతిభేదలకు ... 0.6	కర్ణశాలిహారి చెవిపోటుకు ... 0.6	శిరోవేదన మాత్రలు ఉలిపోవ్వలకు ... 0.12
గట్టిక తైలము గట్టిసిడలకు డబ్బి 1-కి ... 0.8	జులూబి మాత్రలు మలబద్ధమునకు ... 0.8	కాలినపుండ్లకు నూనె సీసా 1-కి ... 0.8
వాసుకమ్మము సీసా 1-కి ... 0.6	జంతు వాతహరి ఎముకలకు ... 0.8	శీగరు ద్రావకము సీసా 1-కి ... 1.0
శేలకు మందు సీసా 1-కి ... 0.4	కుసుమారి మాత్రలు, కుసుమపాద్యులకు ... 1.0	తాంబూలమాత్రము, సువాసకగానుండు 50-కి 0.8

పోస్టు ఖర్చులు వేలు.

అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు అందు బొంబాయి.